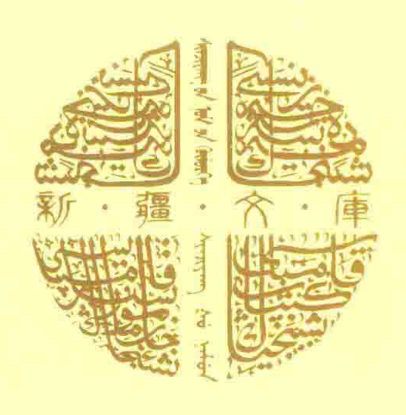
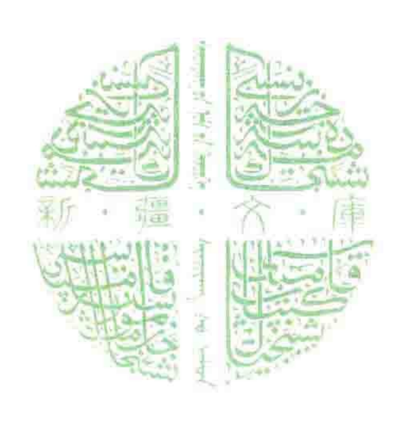
中国
维吾尔十二木卡姆

原始录音CD版

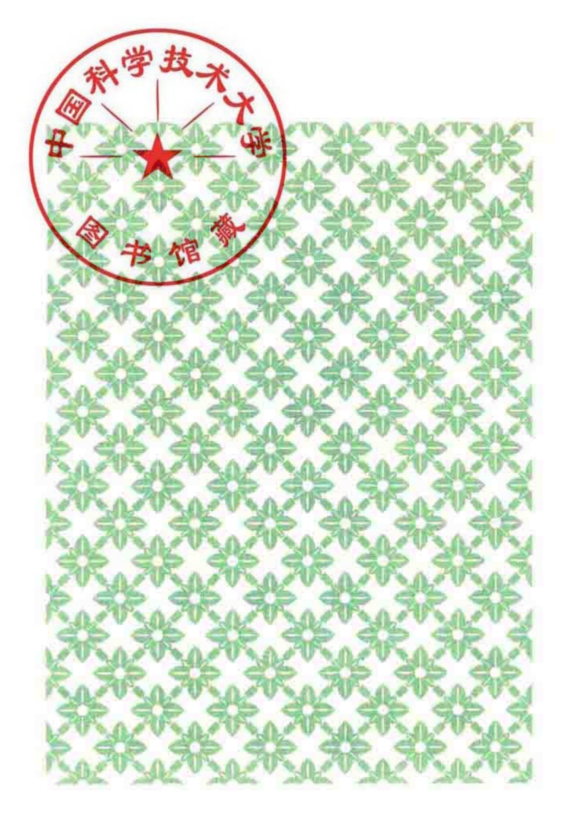
《新疆文库》编辑出版委员会

新疆音像出版社

中国
维吾尔十二木卡姆

原始录音 CD 版

《新疆文库》编辑出版委员会

新疆音像出版社

新疆文库 《新疆文库》编辑出版委员会

中国维吾尔十二木卡姆

原始录音 CD 版

音乐总监 万桐书 阿布都克力木·吾斯曼
专家组 米吉提·卡德尔 伊明·艾合买德
买提肉孜·吐尔逊
音频制作 刘克 艾尼瓦尔·塞买提 买买提江·塞买提
责任编辑 木拉提·吾布力哈生木 刘克 纳迪热·木热提
设计总监 宁成春 刘堪海
印制总监 郑忠
出版统筹 刘琼
设计 阿不都克里木·霍加
出版监制 木拉提·吾布力哈生木

出版 《新疆文库》编辑出版委员会
新疆音像出版社
地址 乌鲁木齐市团结路 1161 号
邮编 830044
电话 （0991）2557670
制版 米尔卡米力·吐尔逊 麦丽依木·阿不来提
印刷 中华商务联合印刷（广东）有限公司

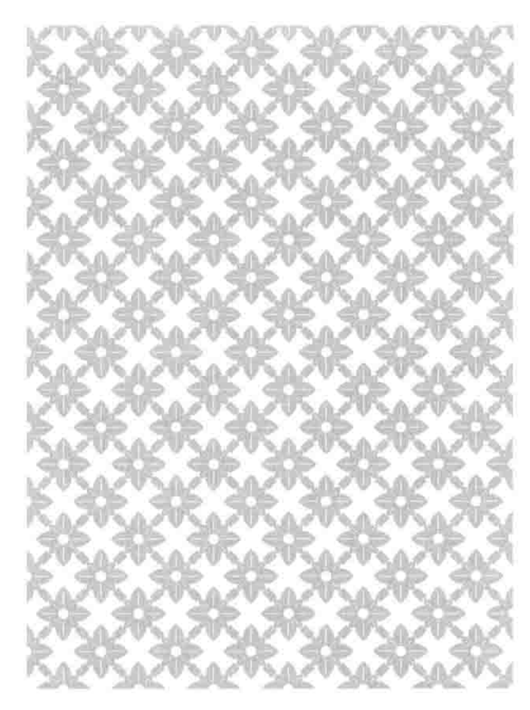

جۇڭگو ئۇيغۇر ئون ئىككى مۇقامى

中国
维吾尔十二木卡姆

تۇنجى ئۈنئالغۇ نۇسخىسى

原始录音CD版

«شىنجاڭ مەدەنىيەت خەزىنىسى»نى تۈزۈپ نەشر قىلىش ھەيئىتى

شىنجاڭ ئۈن - سىن نەشرىياتى

出版说明

盛世修典，是我国优秀的文化传统。编辑出版《新疆文库》是新疆历史上规模最大的一项文化基础工程，是一项里程碑式的文化德政工程，也是一项文化自信工程，是目前新疆经济社会发展欣欣向荣、繁荣昌盛的体现。

编辑出版《新疆文库》是贯彻党的十八大和十七届六中全会及自治区第八次党代会精神的重大举措。对于落实"以现代文化为引领"的战略方针，有效发挥出版物在民族文化积累、文明传承、知识创新中的重要作用；对于引导各族干部群众，特别是青少年正确了解认识新疆历史、民族发展史、宗教演变史，自觉维护祖国统一，加强民族团结，努力培育"爱国爱疆、团结奉献、勤劳互助、开放进取"的新疆精神；对于传承中华民族优秀文化和新疆民族优秀文化，推动新疆文化大发展、大繁荣，更好地服务于新疆跨越式发展和长治久安；对于丰富完善中华文化宝库都具有重要意义。

一、《新疆文库》编辑出版的宗旨和目的是坚持社会主义先进文化的前进方向，通过对新疆自古以来文化经典力作大规模、系统化地挖掘、收集、整理，全面、客观、真实地反映新疆文化发展的全貌。以科学翔实的史料、资料确证新疆自古以来就是祖国大家庭的重要成员，使世人和后人全面了解新疆独特的地域文化，使新疆优秀文化传播世界、流播后世。同时反映新疆作为古代"丝绸之路"枢纽地区，对世界东西方文化交流交融做出的重要贡献；反映新疆作为现代文化蓬勃发展的新兴地区所具有的丰富多彩的文化生态；反映新疆文化从属于中华整体文化的"一体多元"的显著特征。

二、《新疆文库》编辑出版的基本原则是：维护国家统一、促进

民族团结；尊重历史、新疆特色；古今中外、兼收并蓄；面向世界、面向未来；先易后难、循序渐进；统一领导、统一管理。

三、《新疆文库》收集整理汉、维吾尔、哈萨克、蒙古、柯尔克孜、锡伯文（目前新疆主要的出版物文字）等文字（包括其古代文字）的文献作品，以纸介质版和数字版两种形式，主要择优出版自古以来至1949年10月1日(即中华人民共和国成立)之前有关新疆的哲学和社会科学、历史地理、文学艺术、科学技术、综合等类别的历史文献、古籍资料等，1949年10月以后已出版的新疆古代、近代史的有特别重要社会历史文化价值的研究著述经专家评审鉴定后也有收入，原则上不组织新的专门约稿。《新疆文库》拟包涵约1000册（卷），其中汉文文献约600册（卷），少数民族文献约400册（卷）。

四、《新疆文库》入选文献的标准：

1. 符合上述规定的入编基本原则和内容要求；
2. 具有重大历史文化社会影响和价值的；
3. 需要保护濒临消亡或亟待抢救发掘的；
4. 对研究新疆历史文化发展具有重大参考研究价值的；
5. 对新疆各民族文化具有传播、传承作用的。

五、《新疆文库》对自古以来已经出版的优秀经典文献作品进行广泛搜集、整理、集成，使零散的优秀作品系统化、规范化。对散失在民间社会上、具有历史价值的优秀文化遗产给予抢救、挖掘整理，使之重现光芒。原文是使用不同历史时期少数民族语言文字撰就的古籍，维持原貌，不另行组织翻译，列入文库影印编辑出版。

六、参考其他文库编辑体例，结合新疆特有的多民族、多语种、多元文化的特点，为体现文库的学术性、经典性、科学性，《新疆文库》选收作品分甲、乙、丙、丁四部和附录，下按民族文种分，每文种内按时代顺序编排。

甲部 新疆各民族经典力作。主要收录新疆各民族优秀文化典籍和文学名著的优秀汉译本、民文译本等。

乙部 新疆珍贵史籍和史料。包括正史中有关新疆的内容，其他大型历史文献和类书中有关新疆的内容，汇辑成册收入，还有史籍、档案、地方志等。

丙部 新疆历代各类人物文集、传记。

丁部 综合性和专题性著述集。综合反映新疆地缘优势和

民族特色，表现和深入研究新疆各民族历史、文化、科技、民俗、风物和民间文学等内容的作品集。现代有地域特色的优秀著作、译著等酌情收入。

为反映新疆地方文献的全貌，编辑《新疆历史文献古籍要目辑录》或未列入文库作品在内的《〈新疆文库〉存目图书》，作为"附录"列入文库出版。

七、 本文库为便于读者对照考证研究，对经典作品的少数民族文字、汉文译本都有收入。少数民族文作品收入了经专家评审出的最原始或最完整的版本，汉文收入经专家评审出的译文最好的版本。

八、 本文库对建国60多年来国内各出版社已整理出版有关新疆的优秀古代、近代作品优先予收入。

九、 本文库对建国60多年来尚未整理出版而有重要社会历史价值的新疆地方文献中的孤本、善本优先予收入。

十、 本文库所收文献多为易获取的优秀版本。

十一、 本文库入库文献采用原本还是校注本，一般根据专家评审出的原本和校注本的质量而定。

十二、 本文库对内容相同或重复的需要补充合并的书目为尽可能完整，进行了必要的补充合并。

十三、 本文库对部头较大的书，如文集或方略，只选取与新疆有关的内容单独入库。

十四、 本文库在部分书目入库时做了必要的技术处理。

《新疆文库》的编辑出版是一项在新疆史无前例、历时持久、规模宏大的出版工程，由于缺乏经验和限于编选者的学术、业务水平，失当之处在所难免。敬请社会各界批评指正。

《新疆文库》编辑出版委员会

二〇一二年七月三十一日

总　序

张春贤*

“盛世修典籍，太平纂鸿帙”是中华民族的优秀文化传统。2011 年，中共新疆维吾尔自治区委员会和新疆维吾尔自治区人民政府决定编辑出版大型文献丛书《新疆文库》，启动了新疆历史上由政府主导和组织的规模最大的文化出版工程。这是进一步推动社会主义文化大繁荣大发展的重要举措，对于进一步向世人展示中华民族文化积累、推进中华文明传承、促进中华民族文化创新，具有重大意义。同时，对于帮助国内外全面了解古代西域和深入认识今日新疆，也必将发挥重要作用。

新疆是我们伟大祖国的一块宝地。“一体多元”是中华文明、更是新疆文化的突出特征，也是当代新疆能够从容面对“经济全球化”的文化优势所在。古代新疆曾经是人类四大文明——中华文明、印度文明、阿拉伯—波斯文明和希腊文明的交汇之地，被人们视为保存和展示人类“文化多样性”的博物馆。在这块异彩纷呈的历史文明交汇区，中华文明以其“有容乃大”的开放博大胸怀，广纳博取、包容吸收，接受不同文明的滋养，丰富壮大了自身，形成了“一体多元”的文化格局。编辑出版《新疆文库》，就是通过对新疆久远厚重、丰富多样的文化遗产开展一次大规模挖掘、收集和系统整理出版，展现新疆历史文化积累的规模和从属于中华文明的“一体多元”特征；展现新疆作为我国历史文化资源大区的概貌；展现新疆作为古丝绸之路枢纽地区对中外文化乃至东西方文明交流做出的杰出贡献；展现新疆作为现代文化蓬勃发展的新兴地区所依托的丰富厚重的文化生态基础。

我们党历来主张，对待历史文化遗产，要坚持辩证唯物主义和历史唯物主义的基本立场，坚持批判地继承人类文明一切有益成果的基本原则，坚持为中国特色社会主义服务和为人民服务的方向，坚持“古为今用、洋为中用”和“百花齐放、百家争鸣”的方针。《新疆文库》体现文明守护和文化传承功能，为新疆实现现代化提供关

于变化变革的历史启迪，激发人们关于历史进步和社会发展的现实思考。我们对新疆“一体多元”文化遗产的系统梳理，必将对建设、发展和繁荣中国特色社会主义文化，促进整个现代化事业的发展，发挥承前启后的重要作用。

2010年，中央召开新疆工作座谈会以后，为加快推进新疆现代化建设的跨越式发展和实现长治久安，自治区提出了“以现代文化为引领”的战略选择。现代文化的内涵主要是现代知识、现代观念、现代制度，包括现代科学技术、现代生产方式、现代生活方式、现代艺术等。现代文化的核心就是引领人们在社会主义现代化建设中实现人的现代化和自由而全面的发展。《新疆文库》的编辑出版，为现代文化在新疆的繁荣提供了发展的历史根基、传承和提升的历史依据。了解历史，是为了更加自觉地创造美好未来。历史是一面镜子，鉴古而知今。坚持继承和创新的辩证统一，挖掘和继承传统文化的精华，创造性吸收和融合世界优秀文化成果，并不断与当代社会相适应、与现代文明相协调，实现优秀传统文化和时代发展要求的有机结合，实现各民族文化、新疆地域文化和现代文明的交相辉映、融汇奔流，正是编辑出版《新疆文库》的根本宗旨。希望《新疆文库》的编辑出版，有助于人们在漫长历史长河中回溯中华民族强大向心力和凝聚力的共同民族精神本源，树立和巩固科学的世界观和人生观，自觉地塑造具有世界眼光、开放思维、奋力追求历史进步、懂得尊重差异、包容多样、相互欣赏的现代人格，树立高度的文化自觉和文化自信，大力发展一体多元、融合开放、具有新疆特色的现代文化。

天山南北万象新，当代丝路竞春晖。以中央新疆工作座谈会为标志，当代新疆文化已经从新的发展起点迈步，进入了新的发展阶段。当今世界仍旧处在大发展大变革大调整时期，在综合国力竞争中，文化的地位和作用更加凸显。同时，在维护国家文化安全方面，新疆负有特殊重要和艰巨的任务。面对着机遇和挑战并存的局面，在当前和今后一个时期，我们要牢牢把握新时期新阶段经济社会发展新要求，努力回应各族人民精神文化生活新期待，变化变革、传承创新，不断开创文化发展新局面，为增强国家文化软实力、增强中华文化国际影响力做出新疆应有的贡献。

* 作者系中共中央政治局委员、新疆维吾尔自治区党委书记

编选说明

《中国维吾尔十二木卡姆》(原始录音 CD 版)是维吾尔族古典木卡姆音乐艺术的代表作,堪称维吾尔族古代大型"文艺百科全书"。它集音乐、舞蹈、演唱、诗词和民俗于一体,包含245个曲调,选用44位维吾尔族古典诗人的诗词、民间歌谣和民间古诗片断长达2494行。十二木卡姆完整演出一遍,至少需要24个小时。

"木卡姆"一词源出阿拉伯语,原义为"规范、法则"。在维吾尔语中,该词转义为"大曲、套曲、曲调"。"十二木卡姆"即为"十二部大型套曲"之意。它由"拉克"、"且比巴亚特"、"斯尕"、"恰哈尔尕"、"潘吉尕"、"乌孜哈勒"、"艾介姆"、"乌夏克"、"巴雅特"、"纳瓦"、"木夏吾莱克"、"依拉克"十二部大型套曲组成。每部套曲,又分为"琼乃额曼"、"达斯坦"和"麦西热甫"三大部分;每一部分由四个主旋律和若干变奏曲组成。

木卡姆音乐艺术在新疆分布极广。除十二木卡姆外,还有分布于天山南北多地,具有鲜明地域特色、以本地地名命名的众多木卡姆。据研究,除中国新疆地区外,木卡姆音乐艺术形象也见于中、西、南亚和北非19个国家和地区。但是,我国新疆的维吾尔木卡姆种类最多,而且特点尤为鲜明。它既发源于古代西域本土,又是古代"丝绸之路"促成的东西方乐舞艺术交流的结晶,历来被视为"华夏瑰宝"。2005年,以维吾尔十二木卡姆为集中代表的中国维吾尔木卡姆,被联合国教科文组织整体列入"第三批人类口头和非物质文化遗产名录"。

新疆地方史中的资料记载,"维吾尔十二木卡姆"的逐步定型是从16世纪新疆南部一个地方政权——叶尔羌汗国时期开始,通过不断汇辑、规整、精编,经历了漫长的发展过程,最终成为传承至今的"结构完整、体系严密、朗朗上口、易于记忆"的一部系统化、规模化大型音乐作品。

数百年间,十二木卡姆一直依靠"师徒相承,口传心授"形式传承。由于它的体系庞大,词义古奥,曲式繁复,规制严格,传承难度极大。至20世纪前半期,十二木卡姆已濒临消失。维吾尔族著名民间艺人吐尔地阿洪老人,是当时唯一能够完整演奏演唱十二木卡姆的传人。从1950年起,在中华人民共和国文化部派遣的"十二木卡姆搜集整理工作组"指导下,在万桐

书、刘炽等音乐家的积极协助下，吐尔地阿洪用了数年时间，在一台旧式钢丝录音机上记录了十二木卡姆全部乐谱和歌词。其后6年，又由专业音乐家、文学家将曲谱和歌词记录整理完毕。

吐尔地阿洪(1881—1956)

吐尔地阿洪(1881—1956)，是维吾尔十二木卡姆的杰出传承人，被誉为“木卡姆大师”。他出生于新疆喀什地区英吉沙县一个木卡姆艺人之家，是第七代传承人，自幼随父亲泰瓦库力阿洪系统学习演奏木卡姆。青年时期就已能完整演奏演唱十二木卡姆而闻名新疆南部各地，并开始培养学徒。20世纪50年代，他成为专业木卡姆艺术家，先后在莎车专区文工团、喀什南疆歌舞团从事木卡姆演奏、研究的指导工作。在记录十二木卡姆过程中，吐尔地阿洪不顾年事已高且体弱多病，始终呕心沥血、夜以继日地工作，终于为后人完整留下了这一部珍贵无比的民族音乐遗产。1956年，吐尔地阿洪遽然病逝。

《中国维吾尔十二木卡姆》(原始录音CD版)是中华民族艺术宝库中的无价之宝，具有博大丰富的精神内涵和优美典雅的审美价值。它为我们了解和研究维吾尔族丰富多彩的音乐、舞蹈和文学遗产，认识其独特的历史文化和风土人情，提供了难得的宝贵历史资料。

维吾尔十二木卡姆经由20世纪50年代的保护、抢救、记录、整理工作而得以完整留存。1960年，人民音乐出版社、民族出版社出版发行了《十二木卡姆》曲谱集，包括古典叙诵歌曲、民间叙事组歌、舞曲、即兴乐曲340余首。1964年，中国音乐家协会新疆分会印发了《十二木卡姆歌词集》(资料本)。1986年，新疆青少年出版社根据原始录音版正式出版发行《十二木卡姆歌词》(维吾尔文版)。

20世纪90年代以来，维吾尔木卡姆的整理、出版和研究进入快速发展阶段。多家出版社以原始录音版为基础，修订和编辑出版了多种图书和多种CD、VCD、DVD等电子媒介版。

本CD光盘系依照维吾尔族木卡姆大师吐尔地阿洪演唱演奏的十二木卡姆原始录音带复制而成的CD版，第一次正式出版。

米吉提·卡德尔

出版简介

维吾尔十二木卡姆是一部具有悠久历史，在民间广为流传，深受人民喜爱，集歌、舞、乐、文学于一体的大型综合套曲。是维吾尔人民对国家传统民族文化的巨大贡献，是中华民族文化宝库的瑰宝，是世界非物质文化遗产。

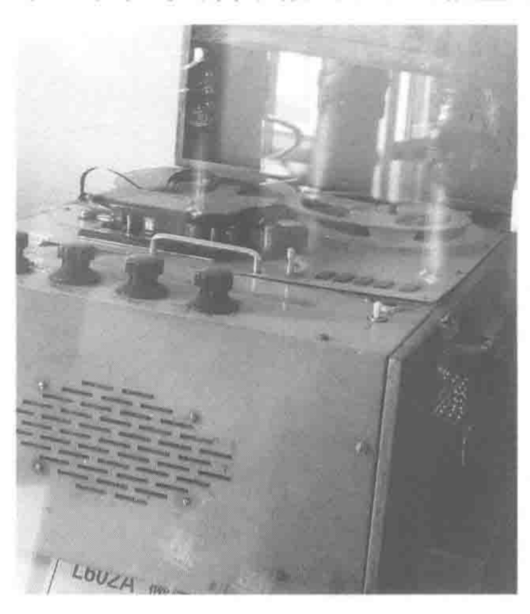
吐尔地阿洪与新疆学院（现新疆大学）艺术系的同学们在一起（1954年）

在新中国成立前夕，这部具有悠久历史的民族传统文化，没有曲谱和文字记载，仅靠口传心授的传播途径在民间演绎，能够演唱全套十二木卡姆的民间艺人寥寥无几，吐尔地阿洪就是当时唯一能够演唱全套十二木卡姆的一位杰出民间艺术家。

新中国成立伊始，国家面临百废待新，工作千头万绪，但党和政府还

十分重视民族文化的抢救整理工作，对新疆有关部门提出抢救整理十二木卡姆的建议和要求很重视，及时派出以万桐书、连晓梅为首的专家赴新疆与当地民族艺术家进行了艰苦细致的录音整理工作，分别于 1951 年 7 月、1954 年 8 月用钢丝录音机和磁带录音机录制了全套十二木卡姆音乐资料，并在此基础上记谱，翻译整理歌词。这是维吾尔十二木卡姆产生以来最珍贵，最全面、最完整的有声资料，有着极为重要的历史、学术研究价值。

当时抢救录音整理十二木卡姆时，吐尔地阿洪已年近 70 岁了，他以饱满的热情为这部巨著付出了艰辛的努力，有了他演唱的全套十二木卡姆有声音响资料，维吾尔十二木卡姆研究才有据可推。按十二木卡姆艺术表现形式而分析，研究、规范音乐演唱旋律，曲目顺序，曲式音乐结构，为十二木卡姆的传承做出了不可估量的历史贡献。

磁带录音机

钢丝录音机

吐尔地阿洪生于 1881 年 5 月(新疆英吉沙县一位贫苦民间艺人的家里，七代传唱木卡姆)，逝于 1956 年 8 月，享年 75 岁。

在以万桐书为首的专家课题组不懈地努力下，维吾尔十二木卡姆曲谱于 1960 年 11 月由北京人民音乐出版社和北京民族出版社联合出版了二册十二木卡姆曲谱。1964 年由中国音乐家学会新疆分会印发了十二木卡姆歌词集。1986 年新疆青少年出版社正式出版了十二木卡姆维吾尔文版歌词集。1985 年后，新疆音像出版社陆续以盒式录音带出版载体，以单声道、立体声录音格式出版了由新疆木卡姆艺术团演唱、演奏的全套《十二木卡姆》。根据音像市场需求、2001 年由新疆音像出版社编辑、制作的

《十二木卡姆》CD、VCD、DVD 又陆续出版发行。演奏分别是新疆木卡姆艺术团、新疆艺术学院。

而最具代表性、最有原始研究价值、最有历史意义的，由吐尔地阿洪演唱的有声资料，多年来由于诸多原因未能如愿出版，这不能不说是一个很大的遗憾。

2011 年新疆维吾尔自治区党委和人民政府决定编辑出版大型文献丛书《新疆文库》，启动了新疆历史上规模最大文化出版工程，按文库编委会要求，我社承担了由吐尔地阿洪演唱的全套十二木卡姆 1951 年、1954 年资料的 CD 版出版任务。

在自治区文化艺术界有关专家的大力支持下，在吐尔地阿洪演唱的十二木卡姆的原声资料基础上，我们经过出版技术压缩、降噪处理，对当时因技术设备所限造成的诸多音响缺陷，进行了有效技术处理，提高了演唱的清晰度，达到了基本的出版技术要求。为了保证吐尔地阿洪演唱十二木卡姆的完整性、真实性，我们没有在制作过程中进行剪辑处理，以便学习、研究更准确，更真实。对于演唱顺序和曲目名称，也按研究人员提供的原始编辑记录标示清楚，对于个别曲目名称还没有确定的也分别标示清楚，供专家学者进一步分析研究确定。

十二木卡姆录制工作人员合影（1951年9月18日）

历史积淀和传承着灿烂的民族文化。当您聆听到这套由吐尔地阿洪演唱的十二木卡姆音乐时，一定会为维吾尔民族文化艺术的博大精深而震撼。浓郁的民族韵律，丰富的调式体系，曲式结构、多变的节奏、节拍，让多少研究十二木卡姆的学者专家获得具有历史价值的学术课题，为多少

音乐创作者提供了梦寐以求的创作动机。

在由吐尔地阿洪演唱的十二木卡姆 CD 出版之际，我们更加深切地缅怀这位民族音乐大师，是他的真情演唱才使十二木卡姆有了今天更为完整、更为全面的传承。同时我们也深切地感激那些为十二木卡姆抢救整理付出毕生心血的专家、艺术家。十二木卡姆在挖掘整理中发扬光大，在继承发展中弘扬创新，在世界音乐的发展脉搏中闪现、突显。

新疆人民出版总社
新疆音像出版社

《中国维吾尔十二木卡姆》(原始录音 CD 版)编辑出版审查制作人员名单

音乐总监

万桐书　阿布都克力木·吾斯曼

专家组

米吉提·卡德尔　伊明·艾合买德　买提肉孜·吐尔逊

音频制作

刘　克　艾尼瓦尔·塞买提　买买提江·塞买提

出版责编

木拉提·吾布力哈生木　刘　克　纳迪热·木热提

出版统筹

刘　琼

出版监制

木拉提·吾布力哈生木

《新疆文库》十二木卡姆编辑制作课题组合影

1951 年 7 月（第一版本）、1954 年 8 月（第二版本），两次邀请吐尔地阿洪等民间艺人、木卡姆演奏家和他们的同行到乌鲁木齐，对十二木卡姆的绝大部分内容进行录音，1954 年 8 月录制了十二木卡姆第二版本。

目 录

«شنجاڭ مەدەنىيەت خەزىنىسى»نى تۈزۈپ نەشر قىلىشقا رەھبەرلىك قىلىش گۇرۇپپىسىدىكىلەر

مەسلىھەتچىلەر: جاڭ چۈنشيەن، نۇر بەكرى

گۇرۇپپا باشلىقلىرى: خۇ ۋېي، لى شۆجۈن

مۇئاۋىن گۇرۇپپا باشلىقلىرى: ئىلىنۇالدى ئابدۇرېشىت، ئەركىن تۇنىياز، جاڭ گۈيتىڭ

گۇرۇپپا ئەزالىرى: جىڭ خەيىەن، لى چۈنياڭ، لۇ خۇەنبىن، شۇ شياۋنىڭ، چېن يۇمىڭ، ۋەن خەيچۈەن، ئۆمەر ئابدۇللا، خەن زىيۇڭ، تۇرسۇن ئىبراھىم، جاڭ شياۋلېي، مەھەممەت ياسىن، شى يۈڭچياڭ، گۈلشەن تۇراخۇن، سۇڭ جېنيا، لى جىدۇڭ، ۋۇ فۇخۇەن، فۇ چۈنلى، چېن تۇڭ، ئازاد سۇلتان، لياۋ يۈنجيەن، ۋەن ۋېيپىڭ، جاڭ شىنتەي، ئابدۇراخمان ئەبەي، تاشپولات تېيىپ، شارىپقان ئابدالى، ۋۇ جىچياڭ، چېن جيەنپىڭ، خۇ شىشىن

«شنجاڭ مەدەنىيەت خەزىنىسى»نى تۈزۈپ نەشر قىلىشقا رەھبەرلىك قىلىش ئىشخانىسىدىكىلەر

مۇدىرى: شى يۈڭچياڭ (قوشۇمچە)

مۇئاۋىن مۇدىرلىرى: گۈلشەن تۇراخۇن (قوشۇمچە)، مىجىت قادىر، سېرىك بالشات، خۇاڭ شياۋشىن، رېن چېڭ

«شىنجاڭ مەدەنىيەت خەزىنىسى»نى تۈزۈپ نەشر قىلىش ھەيئىتىدىكىلەر

مۇدىرى: جاڭ گۇيتىڭ

مۇئاۋىن مۇدىرلىرى: شى يۇڭچياڭ، گۈلشەن تۇراخۇن، مىجىت قادىر، ليۇ بىن خۇاڭ شياۋشىن، جاڭ شىنتەي، ئابدۇراخمان ئەبەي، تيەن ۋېيجياڭ، قابدەن قادىر

ھەيئەت ئەزالىرى: يۇ جىيۇڭ، ماكېلېك ئۆمەرباي، ماخمۇت ئابدۇۋەلى، ما پىنيەن، ما شيۇڭفۇ، ۋاڭ بو، نيۇ رۇجى، دەنبى، ئېلى غوپۇر، ئەركىن ئىمىنىنىياز، ئەركىن قادىر، زامىر سەيدۇللا، سۇڭ دۇڭمېي، لا دىشېڭ، چى چىڭشۇن، ئېھسان ئىمىن، ئىدرىس ئابدۇرۇسۇل، مەھەممەت سەلەي، جى داچۇن، لى جىليەن، لى ۋېيچىڭ، ۋۇ جىچياڭ، ۋۇ فۇخۇەن، بېكسۇلتان كاسېي، مياۋ فۇشېڭ، مېڭ نەن، چېن شىمىڭ، چېن تۇڭ، ئابلىمىت ئەھەد، ئارسلان ئابدۇللا، ئازاد سۇلتان، جۇ شۇەن، جۇ جۇنلىن، خۇ شىشىن، شيۇ جۇڭيى، شى شىنرۇڭ، يۇ بىڭشى، خې لىڭ، جيامچا، جيا سۇڭجياڭ، جاقىپ مىرزاقان، غەيرەتجان ئوسمان، گاۋ جيەنلۇڭ، گاۋ جيەن، گۇەن شۇشىن

خىزمەتچىلەر: شى ياكاڭ، نيې گۇاڭيۇ، ليۇ ۋېيلى، جاڭ شىنگې، جىڭ لۇجۇۋ، گۈلباھار ئەخەت، ليۇ شىڭ، گۇ چۇنخۇ

(خەنزۇچە فامىلە خەت سىزىقىنىڭ ئاز ـ كۆپلۈكى بويىچە تىزىلدى)

نەشر قىلىنىشى ھەققىدە

ئاسايىشلىق دەۋردە پۈتۈك - رىسالىلەرنى رەتلەش — ئېلىمىزنىڭ ئېسىل مەدەنىيەت ئەنئەنىسى. «شىنجاڭ مەدەنىيەت خەزىنىسى»نى تۈزۈپ نەشر قىلىش شىنجاڭ تارىخىدىكى كۆلىمى ئەڭ چوڭ بولغان بىر تۈرلۈك مەدەنىيەت ئۇل قۇرۇلۇشى، دەۋر بۆلگۈچ ئەھمىيەتكە ئىگە مەدەنىيەت ساخاۋەتچىلىكى قۇرۇلۇشى، شۇنداقلا مەدەنىيەتتە ئۆزىگە ئىشىنىش قۇرۇلۇشى بولۇپ، نۆۋەتتىكى شىنجاڭنىڭ ئىقتىسادىي، ئىجتىمائىي تەرەققىياتىنىڭ تازا گۈللەنگەن ۋە يۈكسىلىپ ئاۋاتلاشقانلىقىنىڭ ئىپادىسى.

«شىنجاڭ مەدەنىيەت خەزىنىسى»نى تۈزۈپ نەشر قىلىش پارتىيە 18 - قۇرۇلتىيى ۋە پارتىيە 17 - نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېتى 6 - ئومۇمىي يىغىنى ۋە ئاپتونوم رايوننىڭ 8 - قېتىملىق پارتىيە قۇرۇلتىيى روھىنى ئىزچىللاشتۇرۇشتىكى مۇھىم تەدبىر. ئۇ «زامانىۋى مەدەنىيەتنى يېتەكچى قىلىش» ئىستراتېگىيەلىك فاڭجېنىنى ئىزچىللاشتۇرۇپ، نەشر بۇيۇملىرىنىڭ مىللىي مەدەنىيەتنى توپلاش، ئۇنىڭغا مەدەنىي ۋارىسلىق قىلىش ۋە بىلىمدە يېڭىلىق يارىتىشتىكى مۇھىم رولىنى ئۈنۈملۈك جارى قىلدۇرۇشتا، ھەر مىللەت كادىر - ئاممىسى، بولۇپمۇ ياش - ئۆسمۈرلەرنى شىنجاڭ تارىخىنى، مىللەتلەرنىڭ تەرەققىيات تارىخىنى، دىنىنىڭ ئۆزگىرىش تارىخىنى توغرا تونۇپ، ئاڭلىق ھالدا ۋەتەننىڭ بىرلىكىنى قوغداشقا، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى كۈچەيتىشكە، تىرىشىپ «ۋەتەننى، شىنجاڭنى سۆيۈش، ئىتتىپاقلىشىپ تۆھپە قوشۇش، تىرىشىپ ئۆزئارا ياردەملىشىش، ئېچىۋېتىپ ئالغا ئىنتىلىش»تەك شىنجاڭ روھىنى يېتىلدۈرۈشكە يېتەكلەشتە، جۇڭخۇا مىللەتلىرىنىڭ ئېسىل مەدەنىيىتى ۋە شىنجاڭنىڭ مۇنەۋۋەر مىللىي مەدەنىيىتىگە ۋارىسلىق قىلىپ، شىنجاڭ مەدەنىيىتىنىڭ كۈچلۈك راۋاجلىنىشىنى ۋە گۈللىنىشىنى ئىلگىرى سۈرۈپ، شىنجاڭنىڭ ھالقىما تەرەققىياتى ۋە ئۇزاق ئەمىنلىكىگە تېخىمۇ ياخشى خىزمەت قىلىشتا، جۇڭخۇا مەدەنىيەت خەزىنىسىنى بېيىتىپ مۇكەممەللەشتۈرۈشتە ئىنتايىن مۇھىم ئەھمىيەتكە ئىگە.

1. «شىنجاڭ مەدەنىيەت خەزىنىسى»نى تۈزۈپ نەشر قىلىشنىڭ يېتەكچى ئىدىيەسى ۋە مەقسىتى: سوتسىيالىستىك ئىلغار مەدەنىيەتنىڭ ئىلگىرىلەش يۆنىلىشىدە چىڭ تۇرۇپ، شىنجاڭنىڭ تارىختىن بۇيانقى نادىر مەدەنىيىتى، كىلاسسىك ئەسەرلىرىنى چوڭ كۆلەملىك،

سىستېمىلىق قېزىش، توپلاش، رەتلەش ئارقىلىق، شىنجاڭنىڭ مەدەنىيەت تەرەققىياتىنىڭ ئومۇمىي قىياپىتىنى تولۇق، ئوبيېكتىپ، راستچىللىق بىلەن ئەكس ئەتكۈزۈش؛ ئىلمىي بولغان ئەتراپلىق ۋە ھەقىقىي تارىخىي ماتېرىياللار ئارقىلىق شىنجاڭنىڭ قەدىمدىن ئۇلۇغ ۋەتىنىمىزنىڭ ئايرىلماس بىر قىسمى ئىكەنلىكىنى دەلىللەش؛ ھۆججەت - مەلۇماتلار ئارقىلىق بۈگۈنكىلەر ۋە كېيىنكىلەرگە شىنجاڭنىڭ ئۆزگىچە خاس يەرلىك مەدەنىيىتىنى دۇنياغا تارقىتىش، كېيىنكىلەرگە يەتكۈزۈش؛ شۇنىڭ بىلەن بىللە شىنجاڭنىڭ قەدىمكى يىپەك يولىنىڭ تۈگۈنى بولۇش سۈپىتى بىلەن شەرق بىلەن غەربنىڭ مەدەنىيەت ئالماشتۇرۇشىغا قوشقان مۇھىم تۆھپىسىنى نامايان قىلىش؛ شىنجاڭنىڭ زامانىۋى مەدەنىيەت جۇش ئۇرۇپ راۋاجلانغان، يېڭى، گۈللەنگەن رايون بولۇشىدىكى مول ھەم رەڭگارەڭ مەدەنىيەت ئېكولوگىيەسىنى نامايان قىلىش؛ شىنجاڭ مەدەنىيىتىنىڭ بىر پۈتۈن جۇڭخۇا مەدەنىيىتىگە تەۋە بولغان «بىر گەۋدە، كۆپ مەنبەلىك» روشەن ئالاھىدىلىكىنى نامايان قىلىش.

2. «شىنجاڭ مەدەنىيەت خەزىنىسى»نى تۈزۈپ نەشر قىلىشنىڭ ئاساسىي پرىنسىپى: دۆلەتنىڭ بىرلىكىنى قوغداپ، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى ئىلگىرى سۈرۈش؛ تارىخقا، شىنجاڭنىڭ ئالاھىدىلىكىگە ھۆرمەت قىلىش؛ قەدىمدىن بۈگۈنگىچە، جۇڭگودىن چەت ئەلگىچە بولغان ئەسەرلەرنىڭ ھەممىسىنى كىرگۈزۈش؛ دۇنياغا، كەلگۈسىگە يۈزلىنىش؛ ئاۋۋال ئاسانلىرىنى، كېيىن قىيىنلىرىنى تەرتىپ بويىچە تەدرىجىي ئىشلەش؛ بىرتۇتاش رەھبەرلىك قىلىش، بىرتۇتاش باشقۇرۇش.

3. «شىنجاڭ مەدەنىيەت خەزىنىسى»گە ئۇيغۇرچە، خەنزۇچە، قازاقچە، موڭغۇلچە، قىرغىزچە، شىبەچە يېزىقلار (ھازىر شىنجاڭدىكى ئاساسلىق نەشر بۇيۇملىرى يېزىقلىرى)دىكى (ئۇلارنىڭ قەدىمكى يېزىقلىرىنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ) مەدەنىيەت يازما يادىكارلىقلىرى كىرگۈزۈلۈپ، باسما نۇسخا ۋە رەقەملىك (ئېلېكترونلۇق) نۇسخىدىن ئىبارەت ئىككى خىل شەكىلدە نەشر قىلىنىدى. ئاساسلىقى قەدىمدىن تارتىپ 1949 - يىلى 10 - ئاينىڭ 1 - كۈنىگىچە (جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى قۇرۇلغانلىقىغا قەدەر) بولغان شىنجاڭنىڭ پەلسەپە ۋە ئىجتىمائىي پەن، تارىخ - جۇغراپىيە، ئەدەبىيات - سەنئەت، پەن - تېخنىكا ۋە ئۇنىۋېرسال ساھەلىرىگە دائىر تارىخىي يادىكارلىقلار، قەدىمىي كىتاب - ماتېرىياللار تاللاپ كىرگۈزۈلدى. 1949 - يىلى 10 - ئايدىن كېيىن نەشر قىلىنغان شىنجاڭنىڭ قەدىمكى ۋە يېقىنقى زامان تارىخىدىكى ئالاھىدە مۇھىم ئىجتىمائىي، تارىخىي مەدەنىيەت قىممىتىگە ئىگە تەتقىقات ئەسەرلىرىمۇ مۇتەخەسسىسلەرنىڭ باھالاپ بېكىتىشىدىن ئۆتكەندىن كېيىن تاللاپ كىرگۈزۈلدى، پرىنسىپ جەھەتتىن يېڭىدىن مەخسۇس ئەسەر ئۇيۇشتۇرۇلمىدى. «شىنجاڭ مەدەنىيەت خەزىنىسى» تەخمىنەن 1000 كىتاب (توم) بولۇپ، خەنزۇچە يادىكارلىقلار تەخمىنەن

600 كىتاب (توم)، ئاز سانلىق مىللەت يېزىقىدىكى يادىكارلىقلار تەخمىنەن 400 كىتاب (توم) بولدى.

4. «شىنجاڭ مەدەنىيەت خەزىنىسى»گە كىرگۈزۈلگەن يادىكارلىقلارنى تاللاش ئۆلچىمى:

1) يۇقىرىدا بېكىتىلگەن ئاساسىي پرىنسىپ ۋە مەزمۇن تەلەپلىرىگە ئۇيغۇن بولغانلار؛

2) زور تارىخىي مەدەنىيەت قىممىتى ۋە ئىجتىمائىي تەسىرى بارلار؛

3) قوغداش زۆرۈر بولغان، يوقىلىش گىرداۋىغا بېرىپ قالغان ياكى جىددىي قېزىپ قۇتقۇزۇشقا تېگىشلىك بولغانلار؛

4) شىنجاڭنىڭ تارىخىي مەدەنىيەت تەرەققىياتىنى تەتقىق قىلىشتا زور پايدىلىنىش قىممىتىگە ئىگە بولغانلار؛

5) شىنجاڭدىكى ھەرقايسى مىللەتلەرنىڭ مەدەنىيىتىنى تارقىتىش ۋە ئۇنىڭغا ۋارىسلىق قىلىش رولىغا ئىگە بولغانلار.

5. «شىنجاڭ مەدەنىيەت خەزىنىسى»دە تارىختىن بۇيان نەشر قىلىنغان مۇنەۋۋەر كىلاسسىك يادىكارلىقلارنى كەڭ تopلاپ، رەتلەپ، يىغىپ، تارقىلىپ كەتكەن مۇنەۋۋەر ئەسەرلەر سىستېمىلاشتۇرۇلدى، قېلىپلاشتۇرۇلدى. خەلق ئارىسىدا، جەمئىيەتتە چېچىلىپ يۈرگەن تارىخىي قىممەتكە ئىگە مۇنەۋۋەر مەدەنىيەت مىراسلىرى قۇتقۇزۇلدى، قېزىپ رەتلەندى، ئۇلار قايتا جۇلالاندۇرۇلدى ۋە ئەسلىي ئارگىنالى ئوخشاشمىغان تارىخىي دەۋرلەردىكى ئاز سانلىق مىللەت يېزىقلىرىدا يېزىلغان قەدىمكى ئەسەرلەرنىڭ ئەسلىي ھالىتى ساقلاپ قېلىنىپ، ئۇلار ئايرىم تەرجىمە قىلىشقا ئۇيۇشتۇرۇلماستىن، مەجمۇئەنىڭ سۈرەتكە ئېلىپ بېسىپ نەشر قىلىش تۈرىگە كىرگۈزۈلدى.

6. باشقا مەجمۇئەلەرنىڭ تۈزۈلۈش شەكلىدىن پايدىلىنىپ، شىنجاڭنىڭ ئۆزىگە خاس بولغان كۆپ مىللەتلىك، كۆپ تىللىق، كۆپ مەنبەلىك مەدەنىيەت ئالاھىدىلىكىگە بىرلەشتۈرۈپ، مەجمۇئەنىڭ ئىلمىيلىكى، كىلاسسىكلىقى، تەرتىپلىكلىكىنى گەۋدىلەندۈرۈش ئۈچۈن، «شىنجاڭ مەدەنىيەت خەزىنىسى»گە تاللانغان ئەسەرلەر ئا، ئە، ب، پ دىن ئىبارەت تۆت قىسىم ۋە قوشۇمچە قىسىمغا ئايرىلدى، ئۇنىڭدىن كېيىن يەنە مىللىي يېزىقلار بويىچە ئايرىلىپ، ھەرقايسى يېزىق تۈرى ئىچىدە ۋاقىت تەرتىپى ئاساسىدا رەتكە تىزىلدى.

ئا قىسىم: شىنجاڭدىكى ھەرقايسى مىللەتلەرنىڭ نادىر كىلاسسىك ئەسەرلىرى. بۇنىڭغا ئاساسلىقى شىنجاڭدىكى ھەرقايسى مىللەتلەرنىڭ مەدەنىيىتىگە دائىر مۇنەۋۋەر قەدىمكى ئەسەرلەرنى ۋە ئەدەبىي ئەسەرلەرنىڭ مۇنەۋۋەر خەنزۇچە تەرجىمىلىرى، ئاز سانلىق مىللەتلەر تىل - يېزىقىدىكى تەرجىمىلىرى قاتارلىقلار كىرگۈزۈلدى.

ئە قىسىم: شىنجاڭنىڭ قىممەتلىك تارىخىي ئەسەرلىرى ۋە تارىخ ماتېرىياللىرى. بۇنىڭغا

رەسمىي تارىخنامىلەردىكى شىنجاڭغا مۇناسىۋەتلىك مەزمۇنلار، باشقا چوڭ تىپتىكى تارىخىي يادىكارلىقلار ۋە تۈرلەر بويىچە يېزىلغان پۈتۈك ـ دەستۇرلاردىكى شىنجاڭغا دائىر مەزمۇنلار توپلاپ كىتاب قىلىنىپ كىرگۈزۈلدى، يەنە تارىخىي ئەسەر، ئارخىپ، تەزكىرە قاتارلىقلارمۇ كىرگۈزۈلدى؛

ب قىسىم: شىنجاڭ تارىخىدىكى تۈرلۈك شەخسلەر توپلىمى، شەخسلەرنىڭ تەرجىمىھاللىرى؛

پ قىسىم: ئۇنىۋېرسال ئەسەرلەر مەخسۇس ئەسەرلەر توپلىمى، شۇنداقلا شىنجاڭنىڭ رايون ئەۋزەللىكى ۋە مىللىي ئالاھىدىلىكىنى ئۇنىۋېرسال ئەكس ئەتكۈزگەن، شىنجاڭدىكى ھەر مىللەتنىڭ تارىخى، مەدەنىيىتى، پەن ـ تېخنىكىسى، ئۆرپ ـ ئادىتى، تىرىكچىلىك مۇھىتى ۋە خەلق ئەدەبىياتى قاتارلىق مەزمۇنلارنى ئەكس ئەتكۈزگەن، ئۇلارنى چوڭقۇر تەتقىق قىلغان ئەسەرلەر توپلىمى. بۇنىڭغا ھازىرقى دەۋردىكى رايون ئالاھىدىلىكىگە ئىگە مۇنەۋۋەر ئەسەرلەر، تەرجىمە ئەسەرلەر ئەھۋالغا قاراپ كىرگۈزۈلدى.

شىنجاڭنىڭ يەرلىك مەدەنىيەت يادىكارلىقلىرىنىڭ ئومۇمىي ئەھۋالىنى ئەكس ئەتكۈزۈش ئۈچۈن، «شىنجاڭنىڭ تارىخىي يادىكارلىقلىرى ـ قەدىمكى ئەسەرلەر مۇندەرىجىسى» ياكى مەجمۇئەگە كىرگۈزۈلمىگەن ئەسەرلەرنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالغان ««شىنجاڭ مەدەنىيەت خەزىنىسى»گە توپلانغان كىتابلار كاتولوگى» تۈزۈلۈپ، مەجمۇئەنىڭ «قوشۇمچە»سى سۈپىتىدە نەشر قىلىندى.

7. ئوقۇرمەنلەرنىڭ سېلىشتۇرۇپ تەتقىق قىلىشىغا قولايلىق بولۇش ئۈچۈن، مەزكۇر مەجمۇئەگە كىلاسسىك ئەسەرلەرنىڭ ئاز سانلىق مىللەت يېزىقىدىكى نۇسخىسى بىلەن خەنزۇچە تەرجىمىسى بىردەك كىرگۈزۈلدى. ئاز سانلىق مىللەت يېزىقىدىكى ئەسەرلەرنىڭ مۇتەخەسسىسلەر باھالاپ بېكىتكەن ئەڭ دەسلەپكى ياكى ئەڭ مۇكەممەل نۇسخىسى، خەنزۇچىسىنىڭ مۇتەخەسسىسلەر باھالاپ بېكىتكەن ئەڭ ياخشى تەرجىمە نۇسخىسى ئېلىندى.

8. بۇ مەجمۇئەگە دۆلەت قۇرۇلغان 60 يىلدىن بۇيان دۆلىتىمىزدىكى ھەرقايسى نەشرىياتلار رەتلەپ نەشر قىلغان قەدىمكى ۋە يېقىنقى زاماندىكى مۇنەۋۋەر ئەسەرلەر ئاۋۋال كىرگۈزۈلدى.

9. بۇ مەجمۇئەگە دۆلەت قۇرۇلغان 60 يىلدىن بۇيان تېخى رەتلەپ نەشر قىلىنمىغان، ئەمما مۇھىم ئىجتىمائىي، تارىخىي قىممەتكە ئىگە بولغان شىنجاڭنىڭ يەرلىك يازما يادىكارلىقلىرىنىڭ بىرلا نۇسخىسى بار يەككە نۇسخىلىقلىرى ۋە مۇكەممەل نادىر نۇسخىلىقلىرى ئاۋۋال كىرگۈزۈلدى.

10. بۇ مەجمۇئەگە كىرگۈزۈلگەن يادىكارلىقلارنىڭ كۆپىنچىسى ئەڭ ئاسان ئېرىشكىلى

بولىدىغان مۇنەۋۋەر نۇسخىلاردۇر.

11. بۇ مەجمۇئەگە كىرگۈزۈلگەن يازما يادىكارلىقلارنىڭ ئەسلىي نۇسخىسى ئاساس قىلىنىپ تاللاندى ياكى تۈزىتىلگەن ئىزاھلىق نۇسخىسىنى تاللاشتا، ئادەتتە مۇتەخەسسىسلەر باھالىغان ئەسلىي نۇسخىسى بىلەن تۈزىتىلگەن ئىزاھلىق نۇسخىسىنىڭ سۈپىتىگە قاراپ تاللاندى.

12. بۇ مەجمۇئەدە مەزمۇنى ئوخشاش ياكى تەكرار بولۇپ، ئۆزئارا تولۇقلاپ بىرلەشتۈرۈشكە تېگىشلىك كىتابلار ئىمكانىيەتنىڭ بارىچە مۇكەممەللەشتۈرۈلۈپ، زۆرۈر بولغان تولۇقلاشلار ئارقىلىق بىرلەشتۈرۈۋېتىلدى.

13. بۇ مەجمۇئەگە ئومۇمىي ھەجمى نىسبەتەن چوڭ بولغان كىتابلار، مەسىلەن، ئەدەبىي توپلاملار ياكى پىلان، پىروگراما توپلاملىرى قاتارلىقلارنىڭ پەقەت شىنجاڭغا مۇناسىۋەتلىك مەزمۇنلىرىلا تاللىنىپ ئايرىم كىتاب قىلىپ كىرگۈزۈلدى.

14. بىر قىسىم كىتابلار بۇ مەجمۇئەگە كىرگۈزۈلگەندە زۆرۈر تېخنىكىلىق بىر تەرەپ قىلىشتىن ئۆتكۈزۈلدى.

«شىنجاڭ مەدەنىيەت خەزىنىسى»نىڭ تۈزۈلۈپ نەشر قىلىنىشى شىنجاڭ تارىخىدا ئىلگىرى بولۇپ باقمىغان، تارىخىي دەۋرى ئۇزاق، كۆلىمى چوڭ بولغان نەشر قۇرۇلۇشى، تەجرىبىلەرنىڭ كەملىكى ۋە تۈزگۈچىلەرنىڭ ئىلمىي، كەسپىي سەۋىيەسىنىڭ چەكلىكلىكى تۈپەيلىدىن بەزى نۇقسانلاردىن خالىي بولۇش تەس. جەمئىيەتتىكى ھەر ساھە زاتلارنىڭ تەنقىدىي تۈزىتىش بېرىشىنى سورايمىز.

«شىنجاڭ مەدەنىيەت خەزىنىسى»نى تۈزۈپ نەشر قىلىش ھەيئىتى

2012 ـ يىلى 7 ـ ئاينىڭ 31 ـ كۈنى

كىرىش سۆز

جاڭ چۇنشيەن*

«ئاسايىشلىق دەۋردە پۈتۈك ـ رىسالىلەرنى رەتلەپ، دەستۇر ـ كالاملارنى كامالىغا يەتكۈزۈش» جۇڭخۇا مىللەتلىرىنىڭ ئېسىل مەدەنىيەت ئەنئەنىسى. ج ك پ شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق كومىتېتى بىلەن شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى 2011 ـ يىلى چوڭ تىپتىكى يازما يادىكارلىقلار مەجمۇئەسى — «شىنجاڭ مەدەنىيەت خەزىنىسى»نى تۈزۈپ نەشر قىلىشنى قارار قىلىپ، شىنجاڭ تارىخىدىكى ھۆكۈمەت يېتەكچىلىك قىلغان ۋە تەشكىللىگەن كۆلىمى ئەڭ چوڭ بولغان مەدەنىيەت يازما يادىكارلىقلىرىنى نەشر قىلىش قۇرۇلۇشىنى باشلىدى. بۇ سوتسىيالىستىك مەدەنىيەتنى زور كۈچ بىلەن گۈللەندۈرۈش ۋە راۋاجلاندۇرۇشقا تۈرتكە بولىدىغان مۇھىم تەدبىر بولۇپ، جۇڭخۇا مىللەتلىرىنىڭ مەدەنىيەت جۇغلانمىسىنى جاھان ئەھلىگە يەنىمۇ ئېنىق نامايان قىلىش، جۇڭخۇا مەدەنىيىتىگە ۋارىسلىق قىلىشنى ئىلگىرى سۈرۈش ۋە جۇڭخۇا مىللەتلىرىنىڭ مەدەنىيەتتە يېڭىلىق يارىتىشنى ئىلگىرى سۈرۈشتە ناھايىتى زور ئەھمىيەتكە ئىگە بولۇپلا قالماستىن، يەنە دۆلەت ئىچى ـ سىرتىدىكىلەرنىڭ قەدىمكى غەربىي يۇرتنى ئەتراپلىق تونۇشى ۋە بۈگۈنكى شىنجاڭنى چوڭقۇر چۈشىنىشىدىمۇ مۇھىم رول ئوينايدۇ.

شىنجاڭ ئۇلۇغ ۋەتىنىمىزنىڭ گۆھەر زېمىنى. «بىر گەۋدە، كۆپ مەنبەلىك» بولۇش جۇڭخۇا مەدەنىيلىكى، بولۇپمۇ شىنجاڭ مەدەنىيىتىنىڭ گەۋدىلىك ئالاھىدىلىكى، شۇنداقلا بۈگۈنكى شىنجاڭنىڭ «ئىقتىسادنىڭ دۇنياۋىلىشىشى»غا بىمالال يۈزلىنەلىشىدىكى مەدەنىيەت ئەۋزەللىكىدۇر. قەدىمكى شىنجاڭ ئىنسانىيەتنىڭ تۆت چوڭ مەدەنىيلىكى — جۇڭخۇا مەدەنىيلىكى، ھىندى مەدەنىيلىكى، ئەرەب ـ پارس مەدەنىيلىكى ۋە يۇنان مەدەنىيلىكى ئۆزئارا گىرەلىشىپ تۇتاشقان رايون بولۇپ، كىشىلەر ئۇنى ئىنسانىيەتنىڭ «مەدەنىيەت كۆپ خىللىقى» ساقلاپ قېلىنغان ۋە نامايان قىلىنغان مۇزېي، دەپ تەرىپلەشكەن. ئىنسانىيەتنىڭ پارلاق نەتىجىلىرى گىرەلىشىپ چاقناپ، تارىخىي مەدەنىيلىكلەر مۇجەسسەملەنگەن بۇ رايوندا جۇڭخۇا مەدەنىيلىكى ئۆزىنىڭ «ھەممىنى سىغدۇرىدىغان» ئېچىۋېتىلگەن كەڭ باغرىغا ھەر

خىل مەدەنىيەتلەرنى كەڭ قوبۇل قىلىپ ۋە ئۆزلەشتۈرۈپ، ئوخشاشمىغان مەدەنىيلىكلەردىن ئوزۇق ئېلىپ ئۆزىنى بېيىتقان ۋە زورايتقان، شۇنداقلا «بىر گەۋدە، كۆپ مەنبەلىك» بولغان مەدەنىيەت ئەندىزىسىنى شەكىللەندۈرگەن. «شىنجاڭ مەدەنىيەت خەزىنىسى» مەجمۇئەسىنى تۈزۈپ نەشر قىلىش شىنجاڭنىڭ ئۇزاق تارىخقا ئىگە مول ھەم رەڭگارەڭ مەدەنىيەت مىراسلىرىنى كەڭ كۆلەملىك قېزىش، توپلاش ۋە سىستېمىلىق رەتلەپ نەشر قىلىش ئارقىلىق، شىنجاڭنىڭ تارىخىي مەدەنىيەت جۇغلانمىسىنىڭ كۆلىمىنى ۋە ئۇنىڭ جۇڭخۇا مەدەنىيلىكىگە تەۋە بولغان «بىر گەۋدە، كۆپ مەنبەلىك» ئالاھىدىلىكىنى نامايان قىلىش، شىنجاڭنىڭ ئېلىمىزنىڭ تارىخىي مەدەنىيەت بايلىقى چوڭ رايونى ئىكەنلىكىنى نامايان قىلىش، شىنجاڭنىڭ قەدىمكى يىپەك يولىنىڭ تۈگۈنى بولۇش سۈپىتى بىلەن جۇڭگو ۋە چەت ئەللەرنىڭ، شۇنداقلا شەرق بىلەن غەربنىڭ مەدەنىيەت ئالماشتۇرۇشىغا قوشقان ئاجايىپ تۆھپىسىنى نامايان قىلىش، شىنجاڭنىڭ زامانىۋى مەدەنىيەت جۇش ئۇرۇپ راۋاجلانغان يېڭى گۈللەنگەن رايون بولۇشىدا تايانغان مول ھەم مۇستەھكەم مەدەنىيەت ئېكولوگىيە ئاساسىنى نامايان قىلىشتۇر.

پارتىيەمىز ئەزەلدىنلا تارىخىي مەدەنىيەت مىراسلىرىغا مۇئامىلە قىلىشتا دىيالېكتىكىلىق ماتېرىيالىزم ۋە تارىخىي ماتېرىيالىزملىق ئاساسىي پوزىتسىيەدە چىڭ تۇرۇش، ئىنسانىيەت مەدەنىيىتىنىڭ بارلىق ئىجابىي نەتىجىلىرىگە تەنقىدىي ۋارىسلىق قىلىش ئاساسىي پرىنسىپىدا چىڭ تۇرۇش، جۇڭگوچە ئالاھىدىلىككە ئىگە سوتسىيالىزم ئىشلىرى ئۈچۈن ۋە خەلق ئۈچۈن خىزمەت قىلدۇرۇش يۆنىلىشىدە چىڭ تۇرۇش، «قەدىمكىنى بۈگۈن ئۈچۈن، چەت ئەللەرنىڭكىنى جۇڭگو ئۈچۈن خىزمەت قىلدۇرۇش» ۋە «بارچە گۈللەر تەكشى ئېچىلىش، ھەممە ئېقىملار بەس ـ بەستە سايراش» فاڭجېنىدا چىڭ تۇرۇشنى تەكىتلەپ كەلدى. «شىنجاڭ مەدەنىيەت خەزىنىسى» مەدەنىيەتنى قوغداش ۋە مەدەنىيەتكە ۋارىسلىق قىلىشنىڭ ئەڭ ئۇنۇملۇك نامايەندىسى، ئۇ شىنجاڭدا زامانىۋىلاشتۇرۇشنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش ئۈچۈن ئۆزگىرىش ياساش ۋە يېڭىلىق يارىتىشتا تارىخىي تۈرتكىلىك رول ئويناپ، كىشىلەرنىڭ تارىخىي ئىلگىرىلەش ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىياتقا بولغان تەپەككۇرىنى جانلاندۇرىدۇ. بىزنىڭ شىنجاڭنىڭ «بىر گەۋدە، كۆپ مەنبەلىك» بولغان مەدەنىيەت مىراسلىرىنى سىستېمىلىق رەتلىشىمىز جۇڭگوچە ئالاھىدىلىككە ئىگە سوتسىيالىستىك مەدەنىيەت بەرپا قىلىشىمىز ۋە ئۇنى راۋاجلاندۇرۇپ گۈللەندۈرۈشىمىزدە، پۈتكۈل زامانىۋىلاشتۇرۇش ئىشلىرىنىڭ تەرەققىياتىنى تېزلىتىشىمىزدە بۇرۇنقىلارغا ۋارىسلىق قىلىپ كېيىنكىلەرگە يول ئېچىشتەك مۇھىم رول ئوينايدۇ.

مەركەز 2010 ـ يىلى شىنجاڭ خىزمىتى سۆھبەت يىغىنى ئاچقاندىن كېيىن ئاپتونوم

رايون شىنجاڭنىڭ زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىنىڭ ھالقىما تەرەققىياتىنى تېز ئىلگىرى سۈرۈش ۋە ئەبەدىي ئەمىنلىكىنى ئىشقا ئاشۇرۇش ئۈچۈن، «زامانىۋى مەدەنىيەتنى يېتەكچى قىلىش» ئىستراتېگىيەسىنى ئوتتۇرىغا قويدى. زامانىۋى مەدەنىيەت ئاساسلىقى زامانىۋى پەن ـ تېخنىكا، زامانىۋى ئىشلەپچىقىرىش ئۇسۇلى، زامانىۋى تۇرمۇش ئۇسۇلى، زامانىۋى سەنئەت قاتارلىقلارنى ئۆز ئىچىگە ئالغان زامانىۋى بىلىم، زامانىۋى قاراش، زامانىۋى تۇزۇمنى كۆرسىتىدۇ. زامانىۋى مەدەنىيەتنىڭ يادروسى كىشىلەرنى سوتسىيالىستىك زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىدا شەخسنىڭ زامانىۋىلىشىشى ۋە ئەركىن ھەم ئومۇميۈزلۈك يۈكسىلىشىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇشقا يېتەكلەشتۇر. «شىنجاڭ مەدەنىيەت خەزىنىسى»نىڭ تۈزۈلۈپ نەشر قىلىنىشى شىنجاڭدا زامانىۋى مەدەنىيەتنى گۈللەندۈرۈش ئۈچۈن تەرەققىيات تارىخى ئاساسى ۋە ۋارىسلىق قىلىش، يۈكسەلدۈرۈش تارىخىي ئاساسى يارىتىپ بېرىدۇ. تارىخنى چۈشىنىش تېخىمۇ ئاڭلىقلىق بىلەن پارلاق كەلگۈسىنى يارىتىش ئۈچۈندۇر. تارىخ ئەينەك، قەدىمكى ئارقىلىق بۈگۈننى بىلگىلى بولىدۇ. ۋارىسلىق قىلىش بىلەن يېڭىلىق يارىتىشنىڭ دىيالېكتىكىلىق بىرلىكىدە چىڭ تۇرۇپ، ئەنئەنىۋى مەدەنىيەت جەۋھەرلىرىنى قېزىش ۋە ئۇنىڭغا ۋارىسلىق قىلىش، ئىنسانىيەتنىڭ ئىلغار مەدەنىيەت نەتىجىلىرىنى ئىجادىي قوبۇل قىلىش ۋە ئۆزلەشتۈرۈش، شۇنداقلا ئۇنى بۈگۈنكى جەمئىيەتكە ئۇيغۇنلاشتۇرۇپ ۋە زامانىۋى مەدەنىيلىك بىلەن ئۇزۇكسىز ماسلاشتۇرۇپ، ئىلغار ئەنئەنىۋى مەدەنىيەت بىلەن دەۋرنىڭ تەرەققىيات ئېھتىياجىنى ئورگانىك بىرلەشتۈرۈش، ھەر مىللەت مەدەنىيىتى، شىنجاڭنىڭ يەرلىك مەدەنىيىتى ۋە زامانىۋى مەدەنىيلىكنىڭ گىرەلىشىپ بىرلىكتە نۇر چېچىشىنى، بىرلىشىپ غول ئېقىن ھاسىل قىلىشىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش دەل «شىنجاڭ مەدەنىيەت خەزىنىسى»نى تۈزۈپ نەشر قىلىشتىكى ئاساسىي مەقسەتتۇر. «شىنجاڭ مەدەنىيەت خەزىنىسى»نىڭ تۈزۈلۈپ نەشر قىلىنىشى خەلقنىڭ ئۇزاق تارىخ ئېقىمىدا جۇڭخۇا مىللەتلىرىنىڭ كۆچلۈك جەلپكارلىقى ۋە ئۇيۇشۇشچانلىقىدەك ئورتاق مىللىي روھىنى ئەسكە ئېلىپ، ئىلمىي دۇنيا قاراش ۋە كىشىلىك قاراش تۇرغۇزۇپ ھەم ئۇنى مۇستەھكەملەپ، ئاڭلىق ھالدا دۇنياۋى نەزەرگە ئىگە، ئوچۇق تەپەككۇرلۇق، جاسارەت بىلەن تارىخىي ئىلگىرىلەشكە ئىنتىلىدىغان، ئوخشاشماسلىقلارنى ھۆرمەت قىلىشنى بىلىدىغان، خىلمۇخىللىقنى قوبۇل قىلالايدىغان، بىر ـ بىرىدىن زوقلىنالايدىغان زامانىۋى خاراكتېر يارىتىپ، يۈكسەك مەدەنىيەت ئاڭلىقلىقى ۋە مەدەنىيەت ئىشەنچى تۇرغۇزۇپ، بىر گەۋدە، كۆپ مەنبەلىك بولغان، يۇغۇرۇلۇپ كەتكەن ھەم ئېچىۋېتىلگەن، شىنجاڭچە ئالاھىدىلىككە ئىگە زامانىۋى مەدەنىيەتنى زور كۈچ بىلەن تەرەققىي قىلدۇرۇشقا پايدىلىق بولۇشىنى ئۈمىد قىلىمەن.

تەڭرىتاغنىڭ جەنۇبى ۋە شىمالىدىكى كۆللى مەۋجۇدات يېڭىلانماقتا، بۈگۈنكى يىپەك

يولى باھار نۇرىغا چۈمۈلمەكتە. بۈگۈنكى شىنجاڭ مەدەنىيىتى مەركەزنىڭ شىنجاڭ خىزمىتى سۆھبەت يىغىنىنى بەلگە قىلغان ھالدا يېڭى بىر تەرەققىيات نۇقتىسىدىن قەدەم ئېلىپ، يېڭىچە تەرەققىيات باسقۇچىغا يۈرۈش قىلدى. بۈگۈنكى دۇنيا يەنىلا چوڭ تەرەققىيات، چوڭ ئۆزگىرىش، چوڭ تەڭشىلىش دەۋرىدە تۇرماقتا، مەدەنىيەتنىڭ ئۇنىۋېرسال دۆلەت كۈچى رىقابىتىدىكى ئورنى ۋە رولى تېخىمۇ گەۋدىلىك بولماقتا. شۇنىڭ بىلەن بىللە، شىنجاڭ دۆلىتىمىزنىڭ مەدەنىيەت بىخەتەرلىكىنى قوغداش جەھەتتە ئالاھىدە مۇھىم ۋە ئېغىر ۋەزىپىنى ئۈستىگە ئالغان. بىز پۇرسەت بىلەن خىرىس تەڭ مەۋجۇت بولۇۋاتقان ۋەزىيەتكە دۇچ كەلمەكتىمىز، ھازىرقى ۋە بۇنىڭدىن كېيىنكى بىر مەزگىلدە، بىز چوقۇم يېڭى دەۋر، يېڭى باسقۇچتىكى ئىقتىسادىي، ئىجتىمائىي تەرەققىياتنىڭ يېڭى تەلىپىنى پۇختا ئىگىلەپ، ھەر مىللەت خەلقىنىڭ مەنىۋى مەدەنىيەت تۇرمۇشىدىكى يېڭى ئۈمىد ـ ئارزۇلىرىغا تىرىشىپ جاۋاب قايتۇرۇپ، ئۆزگىرىش ياساپ، ۋارىسلىق قىلىپ ۋە يېڭىلىق يارىتىپ، مەدەنىيەت تەرەققىياتىدا ئۈزۈكسىز يېڭى سەھىپە ئېچىپ، دۆلەتنىڭ مەدەنىيەت يۇمشاق كۈچىنى ۋە جۇڭخۇا مەدەنىيىتىنىڭ خەلقئارادىكى تەسىرىنى ئاشۇرۇش ئۈچۈن شىنجاڭنىڭ تېگىشلىك تۆھپىسىنى قوشۇشىمىز كېرەك.

* ئاپتور ج ك پ مەركىزىي كومىتېتى سىياسىي بىيۇروسىنىڭ ئەزاسى، شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومىنىڭ شۇجىسى

تۇزۇلۇشى ھەققىدە

«جۇڭگو ئۇيغۇر ئون ئىككى مۇقامى» (تۇنجى ئۇنىئالغۇ نۇسخىسى) — ئۇيغۇر كىلاسسىك مۇزىكا سەنئىتىنىڭ ۋەكىللىك خاراكتېرگە ئىگە ئەسىرى بولۇپ، چوڭ تىپتىكى يۇرۇشلەشتۇرۇلگەن سەنئەت قامۇسىدىن ئىبارەت. «جۇڭگو ئۇيغۇر ئون ئىككى مۇقامى» — (تۇنجى ئۇنىئالغۇ نۇسخىسى) مۇزىكا، ئۇسسۇل، ناخشا، شېئىر ـ قوشاق ۋە ئۆرپ ـ ئادەت بىر گەۋدىلەشتۇرۇلگەن، 245 ئاھاڭ ۋە بۇ ئاھاڭلارغا سەپلەنگەن تېكىستلەر، 44 نەپەر ئۇيغۇر كىلاسسىك شائىرلىرىنىڭ شېئىرلىرى، خەلق قوشاقلىرى ۋە خەلق داستانلىرىدىكى پارچىلاردىن تەركىپ تاپقان 2494 مىسرا ناخشا تېكىستلىرىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. تۇردى ئاخۇن ئاكىنىڭ ئېيتقانلىرىغا ئاساسلانغاندا، «ئون ئىككى مۇقام» نى بىر پۈتۈن ئورۇنلاشقا 24 سائەت ۋاقىت كېتىدۇ.

مۇقام ئەرەبچە سۆز بولۇپ، «قېلىپ، قانۇن ـ نىزام» دېگەن مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ. ئۇيغۇر تىلىدا «چوڭ نەغمە، يۇرۇشلۇك كۈي، ئاھاڭ» دېگەن كۆچمە مەنىلەرنى ئىپادىلەيدۇ. بۇ مەنىدىن ئېيتقاندا ئون ئىككى مۇقام — «ئون ئىككى قىسىمدىن تەركىپ تاپقان يۇرۇشلۇك مۇزىكىلار» دېگەنلىك بولىدۇ. ئۇ «راك»، «چەببايات»، «سىگاھ»، «چەھارگاھ»، «پەنجىگاھ»، «ئۆزھال»، «ئەجەم»، «ئۇششاق»، «بايات»، «ناۋا»، «مۇشاۋەرەك»، «ئىراق» دىن ئىبارەت ئون ئىككى قىسىملىق چوڭ تىپتىكى يۇرۇشلۇك مۇزىكىلاردىن تەركىپ تاپقان. ھەر بىر يۇرۇشلۇك مۇزىكا «چوڭ نەغمە»، «داستان» ۋە «مەشرەپ»دىن ئىبارەت ئۈچ چوڭ قىسىمنى، ھەر بىر قىسىم تۆت ئاساسىي سۇتۇق بۆلەك ۋە بىر قانچە تۇرلىنىمە كۈيلەرنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

«مۇقام» دىن ئىبارەت مۇزىكىلىق سەنئەت شىنجاڭدا ناھايىتى كەڭ تارقالغان. «ئون ئىككى مۇقام» دىن باشقا، تەڭرىتاغنىڭ جەنۇبىي ۋە شىمالىدىكى كەڭ جايلاردا روشەن يەرلىك ئالاھىدىلىككە ئىگە، شۇ يەرلەرنىڭ ئۆز نامىدا ئاتالغان يەرلىك مۇقاملارمۇ خېلى بار. تەتقىقاتلاردىن قارىغاندا، جۇڭگونىڭ شىنجاڭ رايونىدىن باشقا، ئوتتۇرا ئاسىيا، غەربىي ئاسىيا، جەنۇبىي ئاسىيا ۋە شىمالىي ئافرىقىدىكى 19 دۆلەت ۋە رايوندىمۇ «مۇقام» مۇزىكا

شەكىللىرىنى ئۇچراتقىلى بولىدۇ. لېكىن، بۇ مۇقاملار ئىچىدە شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونىدىكى ئۇيغۇر مۇقاملىرىنىڭ تۈرلىرى ئەڭ كۆپ، شۇنداقلا ئالاھىدىلىكلىرى ئەڭ گەۋدىلىك. ئۇ ھەم قەدىمىي غەربىي دىيارنىڭ ئۆزىدە شەكىللەنگەن، ھەم قەدىمىي «يىپەك يولى»نىڭ تۈرتكىسىدىكى شەرق ئەللىرى بىلەن غەرب ئەللىرىنىڭ ئۇسسۇل ـ مۇزىكا سەنئەت ئالاقىسىنىڭ نەتىجىسى بولۇپ، تارىختا «خۇاشيادىكى بىباھا گۆھەر» دەپ ئاتالغان. 2005 ـ يىلى، «ئۇيغۇر ئون ئىككى مۇقامى»نى مەركەزلىك ۋەكىل قىلغان «جۇڭگو ئۇيغۇر مۇقامى» — بىرلەشكەن دۆلەتلەر تەشكىلاتىنىڭ مائارىپ، پەن ـ مەدەنىيەت ئورگىنى تەرىپىدىن «ئىنسانلارنىڭ 3 ـ تۈركۈمدىكى ئاغزاكى ۋە غەيرىي ماددىي مەدەنىيەت مىراسلىرى تىزىملىكى»گە كىرگۈزۈلدى.

شىنجاڭنىڭ يەرلىك تارىخىي ماتېرىياللىرىغا ئاساسلانغاندا، «ئۇيغۇر ئون ئىككى مۇقامى»نىڭ تەدرىجىي قېلىپلىشىشى 16 ـ ئەسىردە جەنۇبىي شىنجاڭ تەۋەلىكىدە ھۆكۈم سۈرگەن يەرلىك ھاكىمىيەت — «يەركەن خانلىقى» دەۋرىدىن باشلىنىپ، ئۈزۈكسىز توپلاش، رەتلەش، تاللاش ئارقىلىق ئۇزاق مەزگىللىك تەرەققىيات جەريانىنى باشتىن كەچۈرۈپ، ئاخىرى بۈگۈنكىدەك مۇكەممەل قۇرۇلمىغا، پۇختا سېستىمىغا ئىگە، مۇڭلۇق، راۋان، چۈشىنىشلىك ۋە سېستىمىلاشقان، قېلىپلاشقان چوڭ تىپتىكى مۇزىكىلىق ئەسەر بارلىققا كەلدى.

نەچچە يۈز يىللار مابەينىدە، ئون ئىككى مۇقام باشتىن ـ ئاخىر «ئۇستازلار ئۆگىتىش، شاگىرتلار ۋارىسلىق قىلىش» شەكلىدە داۋاملىشىپ كەلگەن. چۈنكى، مۇقامنىڭ سېستىمىسى غايەت چوڭ، نەزمە مەنىلىرى سىرلىق، ئاھاڭلىرى مۇرەككەپ ۋە قۇرۇلما تەلىپى قاتتىق بولغاچقا، ئۇنىڭغا ۋارىسلىق قىلىشمۇ ناھايىتى مۇشكۇل بولۇپ، 20 ـ ئەسىرنىڭ ئالدىنقى يېرىمىغا كەلگەندە يوقىلىش گىردابىغا بېرىپ قالغان. ئاتاقلىق ئۇيغۇر خەلق سەنئەتكارى تۇردى ئاخۇن ئاكا شۇ چاغلاردا «ئون ئىككى مۇقام»نى تولۇق، مۇكەممەل ئورۇنلىيالايدىغان بىردىنبىر مۇقام ۋارىسى ئىدى. 1950 ـ يىلىدىن باشلاپ، جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى مەدەنىيەت مىنىستىرلىقى ئەۋەتكەن «ئون ئىككى مۇقامنى توپلاش، رەتلەش خىزمىتى گۇرۇپپىسى»نىڭ يېتەكچىلىكى، شۇنداقلا ۋەن تۇڭشۇ، ليۇچى قاتارلىق مۇزىكانتلارنىڭ پائال ياردىمى ئارقىسىدا، تۇردى ئاخۇن ئاكا نەچچە يىل ۋاقىت سەرپ قىلىپ، «ئون ئىككى مۇقام»نىڭ ئاھاڭ ۋە نەزمە تېكىستىنى پولات سىملىق ئۈنئالغۇغا تولۇق قالدۇردى. 6 يىل ۋاقىت ئۆتكەندىن كېيىن، بىر تۈركۈم كەسپىي مۇزىكانتلار ۋە ئەدەبىيات سەنئەت خادىملىرى

نوتا ۋە نەزمە تېكىستلىرىنى رەتلەش، خاتىرىلەش خىزمىتىنى مۇۋەپپەقىيەتلىك تاماملىدى.

تۇردى ئاخۇن ئاكا

(1956 ~ 1881)

تۇردى ئاخۇن ئاكا ئۇيغۇر مىللىتىدىن بولۇپ، «جۇڭگو ئۇيغۇر ئون ئىككى مۇقامى»نىڭ ۋارىسى ۋە مۇقام ئۇستازى. ئۇ شىنجاڭ قەشقەر ۋىلايىتىنىڭ يېڭىسار ناھىيەسىدە مۇقامچىلار ئائىلىسىدە تۇغۇلغان، 7 ـ ئەۋلاد مۇقام ۋارىسى. تۇردى ئاخۇن ئاكا كىچىكىدىن باشلاپ دادىسى تەۋەككۇل ئاخۇندىن مۇقامنى سىستېمىلىق ئۆگەنگەن. ياشلىق دەۋرىگە كەلگەندە، مۇقامنى مۇكەممەل ئورۇنلاپ جەنۇبىي شىنجاڭ تەۋەسىدە داڭ چىقارغان ۋە مۇقام شاگىرتلىرىنى تەربىيىلەشكە باشلىغان. 20 ـ ئەسىرنىڭ 50 ـ يىللىرىغا كەلگەندە مۇقامشۇناس بولۇپ يېتىلگەن. تۇردى ئاخۇن ئاكا ئىلگىرى ـ كېيىن يەكەن ۋىلايەتلىك سەنئەت ئۆمىكى، قەشقەر جەنۇبىي شىنجاڭ ناخشا ـ ئۇسسۇل ئانسامبىلىدا مۇقام ئورۇنلاش، مۇقام تەتقىق قىلىش ئىشلىرىغا يېتەكچىلىك قىلىش خىزمەتلىرى بىلەن شۇغۇللانغان. «ئون ئىككى مۇقام»نى ئۈنئالغۇغا ئېلىش جەريانىدا، تۇردى ئاخۇن ئاكا ياشىنىپ قالغانلىقى ۋە تېنىنىڭ ئاجىزلىقىغا قارىماي، كېچە ـ كۈندۈز جاپالىق مېھنەت بىلەن ئىشلەپ، «ئۇيغۇر ئون ئىككى مۇقامى»نى مۇكەممەل ئورۇنلاپ، ئۈنئالغۇغا ئېلىش ۋەزىپىسىنى مۇۋەپپەقىيەتلىك تاماملاپ، بىزگە بۇ قىممەتلىك بىباھا مىللىي مۇزىكا مىراسىنى قالدۇردى. تۇردى ئاخۇن ئاكا 1956 ـ يىلى كېسەل سەۋەبىدىن ئالەمدىن ئۆتتى.

«جۇڭگو ئۇيغۇر ئون ئىككى مۇقامى» (تۇنجى ئۈنئالغۇ نۇسخىسى) جۇڭخۇا مىللەتلىرىنىڭ شانلىق مەدەنىيەت خەزىنىسىدىكى بىباھا گۆھەر. ئۇ كەڭ ۋە مول مەزمۇنغا، بەدىئىي سەنئەت قىممىتىگە ئىگە بولۇپ، بىزنى ئۇيغۇر مىللىتىنىڭ رەڭگارەڭ ئۆزگىچە سېھرىي كۈچكە ئىگە مۇزىكا ـ ئۇسسۇل سەنئىتى ۋە ئەدەبىيات ـ سەنئەت مىراسلىرى، تارىخىي مەدەنىيىتى، مىللىي ئۆرپ ـ ئادىتىنى چۈشىنىش ۋە تەتقىق قىلىش جەھەتلەردە قىممەتلىك تەتقىقات ماتېرىياللىرى بىلەن تەمىنلەيدۇ.

«ئۇيغۇر ئون ئىككى مۇقام» مىراسلىرى 20 ـ ئەسىرنىڭ 50 ـ يىللىرىدىكى قوغداش، قۇتقۇزۇش، ئۈنئالغۇغا ئېلىش، رەتلەش خىزمەتلىرى نەتىجىسىدە بىر پۈتۈن، تولۇق ساقلىنىپ قالدى. 1960 ـ يىلى بېيجىڭ مۇزىكانتلار نەشرىياتى بىلەن مىللەتلەر نەشرىياتى بىرلىكتە تۇنجى نوتىغا ئېلىنغان توپلىمىنى نەشر قىلىپ تارقاتتى. بۇ توپلامغا 340 كۇپلېت كلاسسىك تارىخىي ناخشىلار، خەلق داستانلىرىدىن پارچىلار، ئۇسسۇل مۇزىكىلىرى كىرگۈزۈلگەن. 1964 ـ يىلى جۇڭگو مۇزىكانتلار جەمئىيىتىنىڭ شىنجاڭ شۆبىسى مۇقام تېكىستلىرىنىڭ ئىچكى ماتېرىيال نۇسخىسىنى بېسىپ تارقاتتى. 1986 ـ يىلى شىنجاڭ ياشلار ـ ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى تۇنجى ئۈنئالغۇ نۇسخىسىغا ئاساسەن خاتىرىلەنگەن «ئون ئىككى مۇقام تېكىستلىرى»نىڭ ئۇيغۇرچە نۇسخىسىنى رەسمىي نەشر قىلدى.

20 ـ ئەسىرنىڭ 90 ـ يىللىرىدىن كېيىن، «ئۇيغۇر ئون ئىككى مۇقامى» نى رەتلەش، نەشر قىلىش ۋە تەتقىق قىلىش ئىشلىرى يۇقىرى پەن ـ تېخنىكىلىق تېز تەرەققىي قىلىش باسقۇچىغا قەدەم قويدى. «تۇنجى ئۈنئالغۇ نۇسخىسى» ئاساسىدا، نۇرغۇن كىتاب، ئۈنئالغۇ، CD، VCD، DVD نۇسخىلىرى رەتلىنىپ، تولۇقلىنىپ نەشر قىلىندى.

بۇ دىسكا مۇقام ئۇستازى تۇردى ئاخۇن ئاكا ئورۇنلىغان تۇنجى لېنتىغا ئېلىنغان تەۋەررۈك ئۈنئالغۇ لېنتىنىڭ CD دىسكىغا كۆچۈرۈلگەن نۇسخىسى بولۇپ، تۇنجى قېتىم رەسمىي نەشر قىلىندى.

مىجىت قادىر

نەشرىياتنىڭ سۆزى

ئۇيغۇر «ئون ئىككى مۇقامى» تارقىلىشى كەڭ، ئاممىباب، ئۇزاق تارىخقا ئىگە، بەدىئىي سەنئەت قامۇسى بولۇپ، ناخشا، ئۇسسۇل، مۇزىكا ۋە ئەدەبىيات بىر گەۋدىلەشتۈرۈلگەن چوڭ ھەجىملىك يۈرۈشلۈك كۈيدىن ئىبارەت. ئۇ ئۇيغۇر خەلقىنىڭ دۆلىتىمىزدىكى مىللەتلەر مەدەنىيىتىگە قوشقان غايەت زور تۆھپىسى. جۇڭخۇا مىللەتلىرىنىڭ مەدەنىيەت خەزىنىسىدىكى بىباھا گۆھەر، دۇنيا غەيرىي ماددىي مەدەنىيىتىدىكى قىممەتلىك مىراس.

تۇردى ئاخۇن ئاكا 1954 ـ يىلى شىنجاڭ ئىنىستىتوتى (ھازىرقى شىنجاڭ ئۇنىۋېرسىتېتى) مۇزىكا فاكۇلتېتىدىكى ئوقۇتقۇچى، ئوقۇغۇچىلار بىلەن بىللە

جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى قۇرۇلۇشتىن ئىلگىرى، ئۇزاق تارىخقا ئىگە بولغان بۇ مىللىي ئەنئەنىۋى مەدەنىيەت نوتا خاتىرىسى بولمىغان ئەھۋال ئاستىدا، خەلق ئىچىگە ئاغزاكى يەتكۈزۈش، كۆڭۈلدە يادلاش ئۇسۇلى بويىچە تارقالغان. «ئون ئىككى مۇقام»نى تولۇق ئېيتالايدىغان ئەل ئىچىدىكى سەنئەتكارلارمۇ ساناقلىقلا قالغان. پەقەت تۇردى ئاخۇن ئاكا «ئون ئىككى مۇقام»نى تولۇق ئېيتالايدىغان بىردىنبىر ئەلنەغمىچى، ئەل ئىچىدىكى داڭلىق

سەنئەتكار سۈپىتىدە ئازادلىققىچە يېتىپ كەلگەن.

جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى قۇرۇلغان دەسلەپكى چاغلاردا، پارتىيە ۋە خەلق ھۆكۈمىتى دۆلەتنى قايتا گۈللەندۈرۈشنىڭ تۈرلۈك ـ تۈمەن ئىشلىرىغا دۇچ كەلگەن بولسىمۇ، مىللىي مەدەنىيەتنى قوغداش ۋە رەتلەش خىزمىتىگە يەنىلا ئىنتايىن ئەھمىيەت بەردى. شىنجاڭدىكى مۇناسىۋەتلىك تەرەپلەرمۇ ئۇيغۇر «ئون ئىككى مۇقامى»نى قۇتقۇزۇش، رەتلەش خىزمىتى جەھەتتە ياخشى نەتىجىلەرنى قولغا كەلتۈردى.

مەركەز شىنجاڭدىكى مۇناسىۋەتلىك تەرەپلەرنىڭ ئۇيغۇر «ئون ئىككى مۇقامى»نى قۇتقۇزۇش ۋە رەتلەش ھەققىدىكى پىكىر ـ تەلەپلىرى بويىچە ۋەن تۇڭشۇ، لىيەن شياۋمېي باشچىلىقىدىكى مۇتەخەسسىسلەرنى شىنجاڭغا بېرىپ، شۇ جايدىكى يەرلىك سەنئەتكارلار بىلەن بىرلىكتە «ئون ئىككى مۇقام»نى نوتىغا ئېلىپ رەتلەشتەك جاپالىق خىزمەتنى ئورۇنلاشقا ئەۋەتتى. نەتىجىدە، «ئون ئىككى مۇقام»نىڭ مۇزىكا ماتېرىيالى 1951 ـ يىلى 7 ـ ئايدا ۋە 1954 ـ يىلى 8 ـ ئايدا تولۇقى بىلەن پولات سىملىق ئۈنئالغۇ ۋە ماگنىت لېنتىلىق ئۈنئالغۇدا خاتىرىلەندى. مۇشۇ ئاساستا نوتىسى يېزىپ چىقىلدى، تېكىستى رەتلەندى ھەمدە تەرجىمە قىلىندى. بۇ ئۇيغۇر «ئون ئىككى مۇقامى» بارلىققا كەلگەندىن بۇيانقى ئەڭ قىممەتلىك، ئەڭ تولۇق، ئەڭ مۇكەممەل ھالەتتىكى ئاۋازلىق ماتېرىيال شۇنداقلا مۇھىم تارىخىي قىممەتكە ۋە تەتقىقات قىممىتىگە ئىگە ئىلمىي ماتېرىيال بولۇپ قالدى.

پولات سىملىق ئۈنئالغۇ

ماگنىت لېنتىلىق ئۈنئالغۇ

«ئون ئىككى مۇقام»نى تۇنجى نۆۋەت ئۈنگە ئېلىۋاتقان مۇشۇ كۈنلەردە، تۇردى ئاخۇن ئاكا 70 ياشتىن ئېشىپ قالغىنىغا قارىماي، مۇشۇ گىگانت ئەسەرنى قۇتۇلدۇرۇپ قېلىش ۋە ساقلاپ قېلىش ئۈچۈن تولۇپ تاشقان قىزغىنلىق بىلەن تىرىشچانلىق كۆرسەتتى ۋە «ئون ئىككى مۇقام»نىڭ تارىخىي مەۋجۇدلۇقىنى ئىسپاتلاپ بەردى.

تۇردى ئاخۇن ئاكا تولۇقى بىلەن ئورۇنلىغان «ئون ئىككى مۇقام» نىڭ ئاۋازلىق ماتېرىيالى ئۇيغۇر «ئون ئىككى مۇقام»نىڭ تەتقىقاتىنى چوڭقۇرلاشتۇرۇشقا ئاساس بولۇپ قالدى. «ئون ئىككى مۇقام»نىڭ بەدىئىي ئىپادىلىنىش شەكلى ئاساسىدا ئۇنىڭ مۇزىكىلىق ئورۇنداش مېلودىيەسى، كۈي تەرتىپى، كۈيلەرنىڭ مۇزىكا قۇرۇلمىسى قاتارلىقلار تەھلىل قىلىندى، ئۆلچەملەشتۈرۈلدى. بۇلار «ئون ئىككى مۇقام»غا ۋارىسلىق قىلىشتا مۆلچەرلىگۈسىز دەرىجىدە كاتتا تارىخىي تۆھپە بولۇپ قالدى.

تۇردى ئاخۇن ئاكا 1881 - يىلى 5 - ئايدا يېڭىسار ناھىيەسىدىكى ئۇيغۇر «ئون ئىككى مۇقامى»نى يەتتە ئەۋلاد داۋاملاشتۇرۇپ كەلگەن كەمبەغەل ئەلنەغمىچى ئائىلىسىدە دۇنياغا كەلگەن. 1956 - يىلى 8 - ئايدا 75 يېشىدا ئالەمدىن ئۆتكەن.

ۋەن تۇڭشۇ باشچىلىقىدىكى مۇتەخەسسىسلەر گورۇپپىسىنىڭ تىنىمسىز تىرىشچانلىقى ئارقىلىق، ئۇيغۇر «ئون ئىككى مۇقامى»نىڭ نوتىسى 1960 - يىلى 11 - ئايدا بېيجىڭ مىللەتلەر نەشرىياتى تەرىپىدىن ئىككى توم بولۇپ نەشر قىلىندى. جۇڭگو مۇزىكانتلار جەمئىيىتىنىڭ شىنجاڭ شۆبىسى 1964 - يىلى «ئون ئىككى مۇقام»نىڭ تۇردى ئاخۇن ئاكا ئېيتقان تېكىستلىرىنى بېسىپ تارقاتتى. شىنجاڭ ياشلار - ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى 1986 - يىلى «ئون ئىككى مۇقام»نىڭ ئۇيغۇرچە تېكىستلىرىنى رەسمىي نەشر قىلدى. 1985 - يىلىدىن باشلاپ شىنجاڭ ئۈن - سىن نەشرىياتى شىنجاڭ مۇقام ئانسامبىلى ئورۇنلىغان «ئون ئىككى مۇقام»نىڭ يەككە ئاۋازلىق ۋە ستېرو ئاۋازلىق نۇسخىلىرىنى قاپلىق ئۈنئالغۇ لېنتىلىرى شەكلىدە نەشردىن چىقاردى. ئۈن - سىن نەشرىياتى يەنە ئۈن - سىن بازىرىنىڭ ئېھتىياجىغا ئاساسەن، 2001 - يىلىدىن ئېتىبارەن «ئون ئىككى مۇقام»نىڭ ئۆزلىرى تەھرىرلىگەن ۋە لايىھەلىگەن CD, VCD, DVD نۇسخىلىرىنى ئارقا - ئارقىدىن نەشر قىلىپ تارقاتتى. بۇلارنى ئايرىم - ئايرىم ھالدا شىنجاڭ مۇقام ئانسامبىلى بىلەن شىنجاڭ سەنئەت ئىنستىتۇتى ئورۇنلىدى.

لېكىن، ئۇيغۇر «ئون ئىككى مۇقامى»غا ھەقىقىي رەۋىشتە بىردىنبىر ۋەكىل بولالايدىغان، ئېپتىدائىي تەتقىقات قىممىتى ئەڭ كۈچلۈك، تارىخىي ئەھمىيىتى ئەڭ زور بولغان تۇنجى ئۈنئالغۇ لېنتىسى، يەنى تۇردى ئاخۇن ئاكا ئۆزى ئورۇنلاپ، ئۆزى ئېيتقان ئاۋازلىق ماتېرىيالىنىڭ كۆپ يىللاردىن بۇيان خىلمۇخىل سەۋەبلەر تۈپەيلى ئەينەن ھالدا

نەشردىن چىقمىغانلىقى ئادەمنى تولىمۇ ئەپسۇسلاندۇرىدىغان بىر ئىش بولۇپ قالدى.

2011 ـ يىلى، جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيەسى شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق كومىتېتى بىلەن شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى «شىنجاڭ مەدەنىيەت خەزىنىسى» نامىدا ھۆججەت خاراكتېرلىك مەجمۇئەلەرنى چوڭ كۆلەمدە تەھرىرلەش ۋە نەشىر قىلىشنى پىلانلىغاندىن كېيىن، شىنجاڭ تارىخىدىكى كۆلىمى ئەڭ زور بولغان مەدەنىيەت ـ نەشرىيات قۇرۇلۇشى باشلاندى. مەدەنىيەت غەزىنىسى تەھرىراتىنىڭ تەلىپىگە ئاساسەن،تۇردى ئاخۇن ئاكا ئورۇنلىغان پۈتۈن يۇرۇش «ئون ئىككى مۇقام»نىڭ 1951 ـ يىلى ۋە 1954 ـ يىلىدىكى نۇسخىسىنى ئاۋازلىق شەكىلدە نەشردىن چىقىرىش ۋەزىپىسىنى نەشرىياتىمىز ئۆز ئۈستىگە ئالدى.

ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ مەدەنىيەت ـ سەنئەت ساھەسىدىكى مۇناسىۋەتلىك ئالىم ـ مۇتەخەسسىسلەر بىزنى زور كۈچ بىلەن قوللىدى ۋە تۇردى ئاخۇن ئاكا ئۆزى ئورۇنلىغان «ئون ئىككى مۇقام»نىڭ ئەسلىدىكى ئاۋازلىق ماتېرىيالى بىلەن تەمىنلىدى. بىز تېخنىكىلىق كېچىكلىتىش، شاۋقۇننى پەسەيتىش قاتارلىق چارە ـ ئۇسۇللارنى قوللىنىپ، شۇ چاغدىكى تېخنىكا ـ ئەسلىھەلەرنىڭ كەمچىل بولۇشى تۈپەيلى كېلىپ چىققان يېتەرسىزلىكلەرنى، ئاۋاز جەھەتتە پەيدا بولغان كەمتۈك جايلارنى ئۇنۇملۇك بىر تەرەپ قىلدۇق. ئاۋازنىڭ سۈزۈكلۈك دەرىجىسىنى يۇقىرى كۆتۈردۇق. نەشر قىلىشتىكى تېخنىكىلىق تەلەپكە ئاساسەن يەتتۇق. تۇردى ئاخۇن ئاكا ئورۇنلىغان «ئون ئىككى مۇقام»نىڭ مۇكەممەللىكىگە، ئەينەنلىكىگە كاپالەتلىك قىلىش، ئۆگىنىش ۋە مۇقام تەتقىقاتىنىڭ ئېھتىياجى ئۈچۈن، ئېھتىمۇ دەل، ئېھتىمۇ چىن بولۇشىغا قولايلىق شارائىت يارىتىپ بېرىش ئۈچۈن، كېسىپ ـ ئۇلاپ بىر تەرەپ قىلىدىغان ئۇسۇلنى قوللانمىدۇق. ئورۇنلاش تەرتىپى بىلەن كۈي ئىسىملىرىنى تەتقىقات خادىملىرى تەمىنلىگەن ئەسلى تەھرىرلىك خاتىرىسى بويىچە كۆرسەتتۇق. ھازىرغىچە مۇئەييەنلەشتۈرۈلمىگەن ئايرىم كۈيلەرنىڭ نامى ھەققىدىمۇ ئىزاھات بەردۇق ۋە بۇ ئىشنى ئالىم ـ مۇتەخەسسىسلەرنىڭ چوڭقۇرلاپ تەتقىق قىلىشى ئارقىلىق بېكىتىپ بېرىشىگە قالدۇردۇق.

تارىختا مىللەتلەرنىڭ شانلىق مەدەنىيىتى تىندۇرما بولىدۇ. تارىخ ھەربىر مىللەتنىڭ شانلىق مەدەنىيىتىگە ۋارىسلىق قىلىدۇ. سىز تۇردى ئاخۇن ئاكا ئورۇنلىغان «ئون ئىككى مۇقام» مۇزىكىسىنىڭ تارىختىكى ساداسىنى ئاڭلىغىنىڭىزدا، ئۇيغۇر كىلاسسىك ئەدەبىياتىدىكى ئەللامىلەرنىڭ يۈرەكنى ئوينىتىدىغان، روھنى قوزغىتىدىغان تېكىستلىرىگە قۇلاق سالغىنىڭىزدا، ئۇيغۇر مىللىتىنىڭ مەدەنىيەت ـ سەنئىتىدىكى كەڭلىك ۋە چوڭقۇرلۇقتىن قەلبىڭىز زىل ـ زىلىگە كېلىدۇ. قويۇق مىللىي مىلودىيە، رەڭدار ئاھاڭ

سىستېمىسى،كۈي قۇرۇلمىسى، ئۆزگىرىشچان رىتىم ـ ئۇدارلار «ئون ئىككى مۇقام»نى تەتقىق قىلىدىغان قانچىلىغان ئالىملارنى تارىخىي قىممىتى بار ئىلمىي مەنبە بىلەن تەمىنلىمىگەن، قانچىلىغان مۇزىكا ئىجادىيەتچىلىرىگە ئىجادىيەت ئىلھامى بەرمىگەن دەيسىز؟!...

ئۇيغۇر 12 مۇقامىنى لېنتىغا ئېلىشنى تاماملاش مۇناسىۋىتى بىلەن چۈشكەن خاتىرە سۈرەت
(1951. يىلى 9. ئاينىڭ18. كۈنى)

بىز تۇردى ئاخۇن ئاكا ئورۇنلىغان «ئون ئىككى مۇقام» ئاۋازلىق ماتېرىيالىنىڭ CD پلاستىنكىسىنى نەشر قىلىۋاتقان مۇشۇ مىنۇتتا، ئۇيغۇر مۇقامىنىڭ بۇ پىشۋاسىنى چوڭقۇر ھۆرمەت بىلەن ئەسلەيمىز! ئۇنىڭ مىللىي مۇزىكىغا بولغان ئوتتەك ئىشتىياقى ۋە قىزغىن مۇھەببىتى سەۋەبىدىن، «ئون ئىككى مۇقام» بۈگۈنكىدەك مۇكەممەللىككە ئېرىشتى. ئومۇمىيۈزلۈك ۋارىسلىق قىلىش شەرىپىگە نائىل بولدى. شۇ مۇناسىۋەت بىلەن «ئون ئىككى مۇقام»نى قۇتقۇلدۇرۇش، رەتلەش ئۈچۈن قان ـ تەر ئېقىتقان، پۈتۈن ئۆمرىنى سەرپ قىلغان مۇتەخەسسىسلەرگە، سەنئەتكارلارغا چىن قەلبىمىزدىن مىننەتدارلىق بىلدۈرىمىز!

ئۇيغۇر «ئون ئىككى مۇقامى» قېزىش ـ رەتلەش جەريانىدا تېخىمۇ جۇلالىنىدۇ! ۋارىسلىق قىلىش ـ تەرەققى قىلدۇرۇش جەريانىدا تېخىمۇ جەزبىدارلىقىنى نامايەن قىلىدۇ! دۇنيا مۇزىكا ساھەسىدە تېخىمۇ نۇر چاچىدۇ!

شىنجاڭ خەلق باش نەشرىياتى   شىنجاڭ ئۈن ـ سىن نەشرىياتى

«جۇڭگو ئۇيغۇر ئون ئىككى مۇقامى» (تۇنجى ئۇنئالغۇ نۇسخىسى)نى تەھرىرلىگۈچىلەر، نەشر قىلغۇچىلار، تەكشۈرگۈچىلەر ۋە ئىشلىگۈچىلەر تىزىملىكى

مۇزىكا باش نازارەتچىلىرى: ۋەن توڭشۇ، ئابدۇكېرىم ئوسمان
مۇتەخەسسىسلەر گۇرۇپپىسىدىكىلەر: مىجىت قادىر، ئىمىن ئەخمىدى، مەتروزى تۇرسۇن
مۇزىكا رەتلىگۈچى: ليۇ كې، ئەنۋەر سەمەت، مەمەتجان سەمەت
مەسئۇل مۇھەررىرلەر: مۇرات ئوبۇلقاسىم، ليۇ كې، نادىرە مۇرات
نەشر ماسلاشتۇرغۇچىسى: ليۇ چيۇڭ
نازارەتچى: مۇرات ئوبۇلقاسىم

مەركەز ۋە ئاپتونوم رايوندىكى مۇناسىۋەتلىك تارماقلارنىڭ ئەستايىدىل كۆڭۈل بۆلۈشى ۋە پائال ماسلاشتۇرۇشى بىلەن، 1951 ـ يىلى 7 ـ ئايدا (بىرىنچى نۇسخىسى)، تۇردى ئاخۇن قاتارلىق خەلق سەنئەتكارلىرى، مۇقام ئورۇنلىغۇچىلار ۋە ئۇلار بىلەن ئوخشاش كەسىپتىكىلەر ئۇرۇمچىگە تەكلىپ قىلىنىپ، «ئون ئىككى مۇقام»نىڭ كۆپ قىسىم مەزمۇنى لىنتىغا ئېلىنغان، 1954 ـ يىلى 8 ـ ئايدا «ئون ئىككى مۇقام» ئىككىنچى قېتىم لىنتىغا ئېلىنغان.

مۇندەرىجە

1

راك مۇقامى

ۋاقتى: 02:33:58

1 ـ تەخسە:

مۇقەددىمە

1 ـ مۇقام بېشى

چوڭ نەغمە

2 ـ بىرىنچى تەزە

3 ـ بىرىنچى تەزە مەرغۇلى ۋە چۇشۇرگىسى

4 ـ ئىككىنچى تەزە

5 ـ ئىككىنچى تەزە مەرغۇلى ۋە چۇشۇرگىسى

6 ـ نۇسخە

7 ـ نۇسخە مەرغۇلى ۋە چۇشۇرگىسى

8 ـ جۇلا

9 ـ سەنەم

10 ـ چوڭ سەلىقە

11 ـ بىرىنچى كىچىك سەلىقە 1 ـ ئاھاڭ، 2 ـ ئاھاڭ

2 ـ تەخسە:

12 ـ بىرىنچى كىچىك سەلىقە 2 ـ ئاھاڭنىڭ ئاخىرى

13 ـ بىرىنچى كىچىك سەلىقە مەرغۇلى ۋە چۇشۇرگىسى

14 ـ ئىككىنچى كىچىك سەلىقە

15 ـ ئىككىنچى كىچىك سەلىقە مەرغۇلى ۋە چۇشۇرگىسى

16 ـ پىشرەۋ

17 ـ پىشرەۋ مەرغۇلى ۋە چۇشۇرگىسى

18 ـ تەئكىد

19 ـ تەئكىد مەرغۇلى

داستان نەغمە

20 ـ بىرىنچى داستان

21 ـ بىرىنچى داستان مەرغۇلى

22 ـ ئىككىنچى داستان

23 ـ ئىككىنچى داستان مەرغۇلى

24 ـ ئۈچىنچى داستان

3 ـ تەخسە:

25 ـ ئۇچىنچى داستان مەرغۇلى
26 ـ تۆتىنچى داستان
27 ـ تۆتىنچى داستان مەرغۇلى
28 ـ بەشىنچى داستان
29 ـ بەشىنچى داستان مەرغۇلى

مەشرەپ نەغمە

30 ـ بىرىنچى مەشرەپ
31 ـ ئىككىنچى مەشرەپ

2

چەببايات مۇقامى

ۋاقتى: 02:56:40

4 ـ تەخسە:

مۇقەددىمە

1 ـ مۇقام بېشى

چوڭ نەغمە

2 ـ تەزە
3 ـ تەزە مەرغۇلى ۋە چۇشۇرگىسى
4 ـ مۇستەھزاد
5 ـ مۇستەھزاد مەرغۇلى ۋە چۇشۇرگىسى
6 ـ جۇلا
7 ـ جۇلا مەرغۇلى

5 ـ تەخسە:

8 ـ سەنەم
9 ـ چوڭ سەلىقە
10 ـ چوڭ سەلىقە مەرغۇلى
11 ـ بىرىنچى كىچىك سەلىقە
12 ـ بىرىنچى كىچىك سەلىقە مەرغۇلى ۋە چۇشۇرگىسى
13 ـ ئىككىنچى كىچىك سەلىقە
14 ـ ئىككىنچى كىچىك سەلىقە مەرغۇلى
15 ـ پىشرەۋ
16 ـ تەئكىد
17 ـ تەئكىد مەرغۇلى ۋە چۇشۇرگىسى
18 ـ ناخشا

6 ـ تەخسە:

19 ـ ناخشا
20 ـ ناخشا مەرغۇلى

داستان نەغمە

21 ـ بىرىنچى داستان
22 ـ بىرىنچى داستان مەرغۇلى
23 ـ ئۈچىنچى داستان
24 ـ ئۈچىنچى داستان مەرغۇلى
25 ـ ئىككىنچى داستان
26 ـ ئىككىنچى داستان مەرغۇلى
27 ـ تۆتىنچى داستان
28 ـ تۆتىنچى داستان مەرغۇلى

مەشرەپ نەغمە

29 ـ بىرىنچى مەشرەپ
30 ـ ئىككىنچى مەشرەپ
31 ـ ئۈچىنچى مەشرەپ

3

سگاھ مۇقامى

ۋاقتى:01:29:58

7 ـ تەخسە:

مۇقەددىمە

1 ـ مۇقام بېشى

چوڭ نەغمە

2 ـ تەزە
3 ـ تەزە مەرغۇلى ۋە چۇشۇرگىسى
4 ـ سەلىقە
5 ـ سەلىقە مەرغۇلى ۋە چۇشۇرگىسى
6 ـ پېشرەۋ
7 ـ پېشرەۋ مەرغۇلى ۋە چۇشۇرگىسى
8 ـ تەئكىد

داستان نەغمە

9 ـ بىرىنچى داستان
10 ـ بىرىنچى داستان مەرغۇلى
11 ـ ئىككىنچى داستان

8 ـ تەخسە:

12 ـ ئىككىنچى داستان مەرغۇلى
13 ـ ئۈچىنچى داستان
14 ـ ئۈچىنچى داستان مەرغۇلى
15 ـ تۆتىنچى داستان
16 ـ تۆتىنچى داستان مەرغۇلى

مەشرەپ نەغمە

17 ـ مەشرەپلىرى ۋە مۇقام چۇشۇرگىسى

4

چەھارگاھ مۇقامى

ۋاقتى02:19:03:

9 ـ تەخسە:

مۇقەددىمە

1 ـ مۇقام بېشى

چوڭ نەغمە

2 ـ تەزە
3 ـ تەزە مەرغۇلى ۋە چۇشۇرگىسى
4 ـ نۇسخە
5 ـ نۇسخە مەرغۇلى ۋە چۇشۇرگىسى
6 ـ جۇلا
7 ـ سەنەم
8 ـ چوڭ سەلىقە
9 ـ بىرىنچى كىچىك سەلىقە

10 ـ تەخسە:

10 ـ بىرىنچى كىچىك سەلىقە ئاخىرى ۋە مەرغۇلى

11 ـ ئىككىنچى كىچىك سەلىقە
12 ـ تەئكىد

داستان نەغمە

13 ـ بىرىنچى داستان
14 ـ بىرىنچى داستان مەرغۇلى
15 ـ ئىككىنچى ناخشا
16 ـ ئىككىنچى داستان مەرغۇلى
17 ـ ئۈچىنچى داستان
18 ـ ئۈچىنچى داستان مەرغۇلى

مەشرەپ نەغمە

19 ـ بىرىنچى مەشرەپ

11 ـ تەخسە:

20 ـ بىرىنچى مەشرەپ ئاخىرى
21 ـ ئىككىنچى مەشرەپ
22 ـ ئۈچىنچى مەشرەپ ۋە مۇقام چۇشۇرگىسى

5

پەنجگاھ مۇقامى

ۋاقتى03:22:38:

12 ـ تەخسە:

مۇقەددىمە

1 ـ مۇقام بېشى

چوڭ نەغمە

2 ـ تەزە
3 ـ تەزە مەرغۇلى ۋە چۇشۇرگىسى
4 ـ بىرىنچى نۇسخە
5 ـ بىرىنچى نۇسخە مەرغۇلى ۋە چۇشۇرگىسى
6 ـ ئىككىنچى نۇسخە
7 ـ ئىككىنچى نۇسخە مەرغۇلى ۋە چۇشۇرگىسى

13 ـ تەخسە:

8 ـ جۇلا
9 ـ جۇلا مەرغۇلى ۋە چۇشۇرگىسى
10 ـ سەنەم
11 ـ چوڭ سەلىقە
12 ـ بىرىنچى كىچىك سەلىقە
13 ـ بىرىنچى كىچىك سەلىقە مەرغۇلى
14 ـ ئىككىنچى كىچىك سەلىقە
15 ـ ئىككىنچى كىچىك سەلىقە مەرغۇلى ۋە چۇشۇرگىسى
16 ـ پېشرەۋ
17 ـ پېشرەۋ مەرغۇلى

14 ـ تەخسە:

18 ـ پېشرەۋ چۇشۇرگىسى
19 ـ تەئكىد

داستان نەغمە

20 ـ بىرىنچى داستان
21 ـ بىرىنچى؟
22 ـ ئىككىنچى؟
23 ـ ئىككىنچى؟
24 ـ ...ناخشا

مەشرەپ نەغمە

6

ئۆزھال مۇقامى

ۋاقتى: 02:09:50

15 ـ تەخسە:

مۇقەددىمە

1 ـ مۇقام بېشى

چوڭ نەغمە

2 ـ تەزە
3 ـ تەزە مەرغۇلى ۋە چۇشۇرگىسى
4 ـ نۇسخە
5 ـ نۇسخە مەرغۇلى ۋە چۇشۇرگىسى
6 ـ جۇلا
7 ـ سەنەم
8 ـ چوڭ سەلىقە
9 ـ بىرىنچى كىچىك سەلىقە
10 ـ بىرىنچى كىچىك سەلىقە مەرغۇلى
11 ـ ئىككىنچى كىچىك سەلىقە

16 ـ تەخسە:

12 ـ ئىككىنچى كىچىك سەلىقە مەرغۇلى ۋە چۇشۇرگىسى
13 ـ پېشرەۋ
14 ـ پېشرەۋ مەرغۇلى ۋە چۇشۇرگىسى
15 ـ تەئكىد
16 ـ تەئكىد مەرغۇلى ۋە چۇشۇرگىسى

داستان نەغمە

17 ـ بىرىنچى داستان
18 ـ بىرىنچى داستان مەرغۇلى
19 ـ ئىككىنچى داستان
20 ـ ئىككىنچى داستان مەرغۇلى
21 ـ ئۈچىنچى داستان
22 ـ ئۈچىنچى داستان مەرغۇلى

مەشرەپ نەغمە

23 ـ بىرىنچى مەشرەپ
24 ـ ئىككىنچى مەشرەپ
25 ـ ئۈچىنچى مەشرەپ
26 ـ تۆتىنچى مەشرەپ
27 ـ بەشىنچى مەشرەپ ۋە مۇقام چۇشۇرگىسى

7

ئەجەم مۇقامى

ۋاقتى01:46:35:

17 ـ تەخسە:

مۇقەددىمە

1 ـ مۇقام بېشى

چوڭ نەغمە

2 ـ تەزە
3 ـ تەزە مەرغۇلى ۋە چۇشۇرگىسى
4 ـ سەلىقە
5 ـ سەلىقە مەرغۇلى ۋە چۇشۇرگىسى
6 ـ تەئكىد
7 ـ تەئكىد مەرغۇلى ۋە چۇشۇرگىسى

داستان نەغمە

8 ـ بىرىنچى داستان

18 ـ تەخسە:

9 ـ بىرىنچى داستاندىن باشلاپ
10 ـ بىرىنچى داستان مەرغۇلى
11 ـ ئىككىنچى داستان
12 ـ ئىككىنچى داستان مەرغۇلى
13 ـ ئۈچىنچى داستان
14 ـ ئۈچىنچى داستان مەرغۇلى
15 ـ تۆتىنچى داستان
16 ـ تۆتىنچى داستان مەرغۇلى

مەشرەپ نەغمە

17 ـ بىرىنچى مەشرەپ
18 ـ ئىككىنچى مەشرەپ
19 ـ ئۈچىنچى مەشرەپ ۋە مۇقام چۇشۇرگىسى

8

ئۇششاق مۇقامى

ۋاقتى: 02:25:16

19 ـ تەخسە:

مۇقەددىمە

1 ـ مۇقام بېشى

چوڭ نەغمە

2 ـ تەزە
3 ـ تەزە مەرغۇلى ۋە چۇشۇرگىسى
4 ـ نۇسخە
5 ـ نۇسخە مەرغۇلى ۋە چۇشۇرگىسى
6 ـ يارىم ساقى
7 ـ يارىم ساقى مەرغۇلى ۋە چۇشۇرگىسى
8 ـ جۇلا

20 ـ تەخسە:

9 ـ جۇلانىڭ ئەۋجىدىن باشلاپ
10 ـ سەنەم
11 ـ چوڭ سەلىقە
12 ـ كىچىك سەلىقە
13 ـ كىچىك سەلىقە مەرغۇلى ۋە چۇشۇرگىسى
14 ـ پىشرەۋ
15 ـ تەئكىد

داستان نەغمە

16 ـ بىرىنچى داستان
17 ـ بىرىنچى داستان مەرغۇلى
18 ـ ئىككىنچى داستان
19 ـ ئىككىنچى داستان مەرغۇلى
20 ـ ئۇچىنچى داستان
21 ـ ئۇچىنچى داستان مەرغۇلى
22 ـ تۆتىنچى داستان
23 ـ تۆتىنچى داستان مەرغۇلى

21 ـ تەخسە:

24 ـ بەشىنچى داستان
25 ـ بەشىنچى داستان مەرغۇلى

مەشرەپ نەغمە

26 ـ بىرىنچى مەشرەپ
27 ـ ئىككىنچى مەشرەپ
28 ـ ئۇچىنچى مەشرەپ ۋە مۇقام چۇشۇرگىسى

9

بايات مۇقامى

ۋاقتى: 01:22:52

22 ـ تەخسە:

مۇقەددىمە

1 ـ مۇقام بېشى

چوڭ نەغمە

2 ـ نۇسخە
3 ـ نۇسخە مەرغۇلى ۋە چۇشۇرگىسى
4 ـ كىچىك سەلىقە
5 ـ كىچىك سەلىقە مەرغۇلى ۋە چۇشۇرگىسى
6 ـ تەئكىد

داستان نەغمە

7 ـ بىرىنچى داستان
8 ـ بىرىنچى داستان مەرغۇلى
9 ـ ئىككىنچى داستان؟
10 ـ ئىككىنچى داستان؟
11 ـ ئىككىنچى داستان مەرغۇلى؟

23 ـ تەخسە:

12 ـ ئۈچىنچى داستان
13 ـ ئۈچىنچى داستان مەرغۇلى

مەشرەپ نەغمە

14 ـ بىرىنچى مەشرەپ
15 ـ ئىككىنچى مەشرەپ
16 ـ ئۈچىنچى مەشرەپ ۋە مۇقام چۇشۇرگىسى

10

ناۋا مۇقامى

ۋاقتى: 02:00:12

24 ـ تەخسە:

مۇقەددىمە

چوڭ نەغمە

25 ـ تەخسە:

داستان نەغمە

مەشرەپ نەغمە

11

مۇشاۋەرەك مۇقامى

ۋاقتى02:33:53:

26 ـ تەخسە:

مۇقەددىمە

1 ـ مۇقام بېشى

چوڭ نەغمە

2 ـ تەزە
3 ـ تەزە مەرغۇلى ۋە چۇشۇرگىسى
4 ـ نۇسخە
5 ـ نۇسخە مەرغۇلى ۋە چۇشۇرگىسى
6 ـ سەلىقە
7 ـ سەلىقە مەرغۇلى ۋە چۇشۇرگىسى
8 ـ ئىككىنچى كىچىك سەلىقە

27 ـ تەخسە:

9 ـ ئىككىنچى كىچىك سەلىقىنىڭ داۋامى
10 ـ ئىككىنچى كىچىك سەلىقە مەرغۇلى ۋە چۇشۇرگىسى
11 ـ جۇلا
12 ـ جۇلا مەرغۇلى
13 ـ سەنەم
14 ـ چوڭ سەلىقە
15 ـ بىرىنچى كىچىك سەلىقە
16 ـ بىرىنچى كىچىك سەلىقە مەرغۇلى ۋە چۇشۇرگىسى
17 ـ تەئكىد

داستان نەغمە

18 ـ بىرىنچى داستان
19 ـ بىرىنچى داستان مەرغۇلى
20 ـ ئىككىنچى داستان
21 ـ ئىككىنچى داستان مەرغۇلى
22 ـ ئۈچىنچى داستان
23 ـ ئۈچىنچى داستان مەرغۇلى

28 ـ تەخسە:

24 ـ ئۈچىنچى داستان مەرغۇلىنىڭ داۋامى

25 ـ تۆتىنچى داستان

26 ـ تۆتىنچى داستان مەرغۇلى

مەشرەپ نەغمە

27 ـ بىرىنچى مەشرەپ

28 ـ ئىككىنچى مەشرەپ

29 ـ ئۈچىنچى مەشرەپ

30 ـ تۆتىنچى مەشرەپ

31 ـ بەشىنچى مەشرەپ

32 ـ ئالتىنچى مەشرەپ ۋە مۇقام چۈشۈرگىسى

12

ئىراق مۇقامى

ۋاقتى:01:01:45

29 ـ تەخسە:

مۇقەددىمە

1 ـ مۇقام بېشى

چوڭ نەغمە

2 ـ تەزە
3 ـ تەزە مەرغۇلى ۋە چۇشۇرگىسى
4 ـ كىچىك سەلىقە
5 ـ كىچىك سەلىقە مەرغۇلى ۋە چۇشۇرگىسى
6 ـ تەئكىد

جەمئى ۋاقتى: 26:02:45

一、拉克木卡姆

长度:02:33:58

第 1 张碟

序　曲

1. 散序

琼乃额曼

2. 第一太艾则
3. 第一太艾则间奏曲
4. 第二太艾则
5. 第二太艾则间奏曲与尾声
6. 奴斯赫
7. 奴斯赫间奏曲与尾声
8. 朱拉
9. 赛乃木
10. 大赛勒克
11. 第一小赛勒克:第一曲、第二曲

第 2 张碟

12. 第一小赛勒克:第二曲后半部分
13. 第一小赛勒克间奏曲与尾声
14. 第二小赛勒克
15. 第二小赛勒克间奏曲与尾声
16. 佩希热维
17. 佩希热维间奏曲与尾声
18. 台依克特
19. 台依克特间奏曲

达斯坦

20. 第一达斯坦
21. 第一达斯坦间奏曲
22. 第二达斯坦
23. 第二达斯坦间奏曲
24. 第三达斯坦

第 3 张碟

25. 第三达斯坦间奏曲
26. 第四达斯坦
27. 第四达斯坦间奏曲
28. 第五达斯坦
29. 第五达斯坦间奏曲

麦西热甫

30. 第一麦西热甫
31. 第二麦西热甫

二、且比巴亚特木卡姆

长度:02:56:40

第 4 张碟

序　曲

1. 散序

琼乃额曼

2. 太艾则
3. 太艾则间奏曲与尾声
4. 穆斯台扎特
5. 穆斯台扎特间奏曲与尾声
6. 朱拉
7. 朱拉间奏曲

第 5 张碟

8. 赛乃木
9. 大赛勒克
10. 大赛勒克间奏曲
11. 第一小赛勒克
12. 第一小赛勒克间奏曲与尾声
13. 第二小赛勒克
14. 第二小赛勒克间奏曲
15. 佩希热维
16. 台依克特
17. 台依克特间奏曲后尾声
18. 民歌

第 6 张碟

19. 民歌
20. 民歌间奏曲

达斯坦

21. 第一达斯坦
22. 第一达斯坦间奏曲
23. 第三达斯坦
24. 第三达斯坦间奏曲
25. 第二达斯坦
26. 第二达斯坦间奏曲
27. 第四达斯坦
28. 第四达斯坦间奏曲

麦西热甫

29. 第一麦西热甫
30. 第二麦西热甫
31. 第三麦西热甫

三、斯尕木卡姆

长度：01:29:58

第 7 张碟

序　曲

1. 散序

琼乃额曼

2. 太艾则
3. 太艾则间奏曲与尾声
4. 赛勒克
5. 赛勒克间奏曲与尾声
6. 佩希热维
7. 佩希热维间奏曲与尾声
8. 台依克特

达斯坦

9. 第一达斯坦
10. 第一达斯坦间奏曲
11. 第二达斯坦

第 8 张碟

12. 第二达斯坦间奏曲
13. 第三达斯坦
14. 第三达斯坦间奏曲
15. 第四达斯坦
16. 第四达斯坦间奏曲

麦西热甫

17. 麦西热甫与木卡姆尾声

四、恰哈尔尕木卡姆

长度：02:19:03

第 9 张碟

序　曲

1. 散序

琼乃额曼

2. 太艾则
3. 太艾则间奏曲与尾声
4. 奴斯赫
5. 奴斯赫间奏曲与尾声
6. 朱拉
7. 赛乃木
8. 大赛勒克
9. 第一小赛勒克

第 10 张碟

10. 第一小赛勒克后间奏曲
11. 第二小赛勒克
12. 台依克特

达斯坦

13. 第一达斯坦
14. 第一达斯坦间奏曲
15. 第二歌
16. 第二达斯坦间奏曲
17. 第三达斯坦
18. 第三达斯坦间奏曲

麦西热甫

19. 第一麦西热甫

第 11 张碟

20. 第一麦西热甫后
21. 第二麦西热甫
22. 第三麦西热甫与木卡姆尾声

五、潘吉尕木卡姆

长度:03:22:38

第 12 张碟

序　曲

1. 散序

琼乃额曼

2. 太艾则
3. 太艾则间奏曲与尾声
4. 第一奴斯赫
5. 第一奴斯赫间奏曲与尾声
6. 第二奴斯赫
7. 第二奴斯赫间奏曲与尾声

第 13 张碟

8. 朱拉
9. 朱拉间奏曲与尾声
10. 赛乃木
11. 大赛勒克
12. 第一小赛勒克
13. 第一小赛勒克间奏曲
14. 第二小赛勒克
15. 第二小赛勒克间奏曲与尾声
16. 佩希热维
17. 佩希热维间奏曲

第 14 张碟

18. 佩希热维与尾声
19. 台依克特

达斯坦

20. 第一达斯坦

21. 第一?
22. 第二?
23. 第二?
24. ……歌
25. ……歌间奏曲
26. ……歌间奏曲
27. ……歌
28. ……歌间奏曲
29. 第三达斯坦
30. 第三达斯坦间奏曲

麦西热甫

31. 第一麦西热甫
32. 第二麦西热甫
33. 第三麦西热甫
34. 第四麦西热甫
35. 第五麦西热甫与木卡姆尾声

六、乌孜哈勒木卡姆

长度:02:09:50

第15张碟

序　曲

1. 散序

琼乃额曼

2. 太艾则
3. 太艾则间奏曲与尾声
4. 奴斯赫
5. 奴斯赫间奏曲与尾声
6. 朱拉
7. 赛乃木
8. 大赛勒克
9. 第一小赛勒克
10. 第一小赛勒克间奏曲
11. 第二小赛勒克
12. 第二小赛勒克间奏曲与尾声
13. 佩希热维
14. 佩希热维间奏曲与尾声
15. 台依克特
16. 台依克特间奏曲与尾声

达斯坦

17. 第一达斯坦
18. 第一达斯坦间奏曲
19. 第二达斯坦
20. 第二达斯坦间奏曲
21. 第三达斯坦
22. 第三达斯坦间奏曲

麦西热甫

23. 第一麦西热甫
24. 第二麦西热甫
25. 第三麦西热甫

第16张碟

26. 第四麦西热甫

27. 第五麦西热甫与木卡姆尾声

七、艾介姆木卡姆

长度:01:46:35

第 17 张碟

序　曲

1. 散序

琼乃额曼

2. 太艾则
3. 太艾则间奏曲与尾声
4. 赛勒克
5. 小赛勒克间奏曲与尾声
6. 台依克特
7. 台依克特间奏曲与尾声

达斯坦

8. 第一达斯坦

第 18 张碟

9. 第一达斯坦开始
10. 第一达斯坦间奏曲
11. 第二达斯坦
12. 第二达斯坦间奏曲
13. 第三达斯坦
14. 第三达斯坦间奏曲
15. 第四达斯坦
16. 第四达斯坦间奏曲

麦西热甫

17. 第一麦西热甫
18. 第二麦西热甫
19. 第三麦西热甫与木卡姆尾声

八、乌夏克木卡姆

长度:02:25:16

第 19 张碟

序　曲

1. 散序

琼乃额曼

2. 太艾则
3. 太艾则间奏曲与尾声
4. 奴斯赫
5. 奴斯赫间奏曲与尾声
6. 雅里木萨克

7. 雅里木萨克间奏曲与尾声
8. 朱拉

第 20 张碟

9. 朱拉高潮部分开始
10. 赛乃木
11. 大赛勒克
12. 小赛勒克
13. 小赛勒克间奏曲与尾声
14. 佩希热维
15. 台依克特

达斯坦

16. 第一达斯坦
17. 第一达斯坦间奏曲
18. 第二达斯坦
19. 第二达斯坦间奏曲
20. 第三达斯坦
21. 第三达斯坦间奏曲
22. 第四达斯坦
23. 第四达斯坦间奏曲

第 21 张碟

24. 第五达斯坦
25. 第五达斯坦间奏曲

麦西热甫

26. 第一麦西热甫
27. 第二麦西热甫
28. 第三麦西热甫与木卡姆尾声

九、巴雅特木卡姆

长度:01:22:52

第 22 张碟

序　曲

1. 散序

琼乃额曼

2. 奴斯赫
3. 奴斯赫间奏曲与尾声
4. 小赛勒克
5. 小赛勒克间奏曲与尾声
6. 台依克特

达斯坦

7. 第一达斯坦
8. 第一达斯坦间奏曲
9. 第二达斯坦?
10. 第二达斯坦?
11. 第二达斯坦与间奏曲?

第 23 张碟

12. 第三达斯坦
13. 第三达斯坦间奏曲

麦西热甫

14. 第一麦西热甫
15. 第二麦西热甫
16. 第三麦西热甫与木卡姆尾声

十、纳瓦木卡姆

长度：02:00:12

第 24 张碟

序　曲

1. 散序

琼乃额曼

2. 太艾则
3. 太艾则间奏曲与尾声
4. 奴斯赫
5. 奴斯赫间奏曲与尾声
6. 小赛勒克
7. 小赛勒克间奏曲与尾声
8. 朱拉
9. 赛乃木
10. 大赛勒克

第 25 张碟

11. 小赛勒克间奏曲开始与尾声
12. 台依克特与琼乃额曼尾声

达斯坦

13. 第一达斯坦
14. 第一达斯坦间奏曲
15. 第二达斯坦
16. 第二达斯坦间奏曲
17. 第三达斯坦
18. 第三达斯坦间奏曲

麦西热甫

19. 第一麦西热甫
20. 第二麦西热甫
21. 第三麦西热甫
22. 第四麦西热甫与木卡姆尾声

十一、木夏吾莱克木卡姆

长度：02:33:53

第 26 张碟

序　曲

1. 散序

琼乃额曼

2. 太艾则
3. 太艾则间奏曲与尾声
4. 奴斯赫
5. 奴斯赫间奏曲与尾声
6. 赛勒克
7. 赛勒克间奏曲与尾声
8. 第二小赛勒克

第 27 张碟

9. 第二小赛勒克后部开始
10. 第二小赛勒克间奏曲与尾声
11. 朱拉
12. 朱拉间奏
13. 赛乃木
14. 大赛勒克
15. 第一小赛勒克
16. 第一小赛勒克间奏曲与尾声
17. 台依克特

达斯坦

18. 第一达斯坦
19. 第一达斯坦间奏曲
20. 第二达斯坦
21. 第二达斯坦间奏曲
22. 第三达斯坦
23. 第三达斯坦间奏曲

第 28 张碟

24. 第三达斯坦间奏曲后部开始
25. 第四达斯坦
26. 第四达斯坦间奏曲

麦西热甫

27. 第一麦西热甫
28. 第二麦西热甫
29. 第三麦西热甫
30. 第四麦西热甫
31. 第五麦西热甫
32. 第六麦西热甫与木卡姆尾声

十二、依拉克木卡姆

长度:01:01:45

第 29 张碟

序　曲

1. 散序

琼乃额曼

2. 太艾则
3. 太艾则间奏曲与尾声
4. 小赛勒克
5. 小赛勒克间奏曲与尾声
6. 台依克特

总长度:26:02:45

«شىنجاڭ مەدەنىيەت خەزىنىسى»نى تۈزۈپ نەشر قىلىش ھەيئىتى

جۇڭگو ئۇيغۇر ئون ئىككى مۇقامى

تۇنجى ئۇنئالغۇ نۇسخىسى

مۇزىكا باش نازارەتچىلەر: ۋەن توڭشۇ   ئابدۇكېرىم ئوسمان
مۇتەخەسسىسلەر گۇرۇپپىسىدىكىلەر: مىجىت قادىر   ئىمىن ئەخمىدى   مەتروزى تۇرسۇن
مۇزىكا ئىشلىگۈچىلەر: ليۇ كې   ئەنۋەر سەمەت   مەمەتجان سەمەت
مەسئۇل مۇھەررىرلەر: مۇرات ئوبۇلقاسىم   ليۇ كې   نادىرە مۇرات
باش لايىھەلىگۈچىلەر: نىڭ چېڭچۈن   ليۇ كەنخەي
باسما نازارەتچىسى: جېڭ جۇڭ
مۇقاۋا خېتىنى يازغۇچى: مەمەت نەۋبەت
نەشر ماسلاشتۇرغۇچىسى: ليۇ چيۇڭ
نازارەتچى: مۇرات ئوبۇلقاسىم

نەشر قىلغۇچى: «شىنجاڭ مەدەنىيەت خەزىنىسى»نى تۈزۈپ نەشر قىلىش ھەيئىتى
شىنجاڭ ئۈن - سىن نەشرىياتى
ئادرېسى: ئۈرۈمچى شەھىرى ئىتتىپاق يولى 1161 - نومۇر
پوچتا نومۇرى: 830044
تېلېفون: 0991 - 2557670
بەت ياسىغۇچى: مىركامىل تۇرسۇن، مەريەمگۈل ئابلەت
باسقۇچى: جۇڭخۇا سودا بىرلەشمە باسما (گۇاڭدۇڭ) چەكلىك شىركىتى

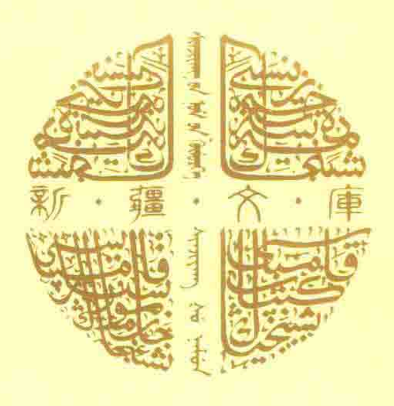
«شىنجاڭ مەدەنىيەت خەزىنىسى» ھۆكۈمەت تور ئادرېسى: http://www.xjwenku.com

جۇڭگو ئۇيغۇر ئون ئىككى مۇقامى

中国
维吾尔十二木卡姆

تۇنجى ئۈنئالغۇ نۇسخىسى

原始录音CD版

«شىنجاڭ مەدەنىيەت خەزىنىسى» نى تۈزۈپ نەشر قىلىش ھەيئىتى
شىنجاڭ ئۈن-سىن نەشرىياتى